1940 – 1945
MIJN BELEVING VAN OORLOG, BEZETTING EN BEVRIJDING.

Door Huub van Dun

Aan het einde van de dertiger jaren waren mijn broer Ad en ik met onze respectievelijke 9 en 8 jaar ons nog volkomen onbewust van de dreiging die in Europa boven ieders hoofd hing. Onze ouders daarentegen moeten zich echter toen al wel gerealiseerd hebben dat de situatie niet bepaald rooskleurig was , gezien de berichten die toen in de pers verschenen :

No. 29202. DE MAASBODE VAN ZATERDAG 20 APRIL

STAAT VAN BELEG

GISTEREN AFGEKONDIGD.

Voor heel het land.

GELIJK minister De Geer gisteren in zijn radiorede mededeelde, heeft de regeering besloten den staat van beleg uit te breiden tot geheel ons land.

In het gisteren verschenen Staatsblad no. 183 is inmiddels deze maatregel reeds afgekondigd, waarbij het geheele grondgebied des rijks met ingang van gisteren wordt verklaard in staat van beleg.

Sinds 1 September 1939 is ons geheele land in „staat van oorlog" verklaard. Dit beteekent niet, dat wij in „oorlogstoestand" zijn of ons er op voorbereiden erin te komen. Het beduidt, dat een bijzondere rechtstoestand intrad, die bijzondere rechtsregels meebrengt met het oog op de veiligheid van het gemeenebest.

dan één nuchtere Nederlander heeft daarbij zoo nu en dan het hoofd geschud en „maatregelen" gevraagd.

Maar die nuchtere burger heeft niet bedacht, hoe een krant of blad schreeuwend partijdig en daarom gevaarlijk geschreven kan worden, zonder onder de strafwet te vallen. Tijdens den „staat van beleg" is men vlugger klaar: het militaire gezag verbiedt zulk 'n krant of blad en daarmee is de landsgevaarlijke muziek uit.

Men kan deze wetgeving staatsnoodrecht noemen. Dat dit recht nu voor ons allen een bijzonderen rechtstoestand schept om uiteindelijk onze hoogste rechten te behoeden, juichen wij toe. De rustige burgers zullen er, zooals minister De Geer reeds zei, weinig van merken. Dat degenen, die onrust zouden willen zaaien, wat minder kwistig zullen kunnen kraaien, achten wij in dezen abnormalen tijd geen verlies. In gewone tijden kan de Overheid met gewone middelen toe. Dat zij in buitengewone tijden de buitengewone bevoegdheden neemt, die ons recht kent, is niet anders dan een vervulling van haar hoogsten plicht: te waken voor de integriteit en veiligheid van ons volk.

MAATREGELEN IN VERBAND MET EVENTUEELE BENZINE-DISTRIBUTIE.

DE ZUID-WESTERSTORM.

Wielrijder omvergewaaid en gedood.

Verkeersstremming op Gelderschen IJssel.

Gistermiddag omstreeks twee uur fietste de 55-jarige brandstoffenhandelaar Th. Hofma uit Kortezwaag op den weg aldaar, toen hij door een zeer sterken rukwind van zijn fiets werd geslagen. De man bleef dood op den weg liggen. Het stoffelijk overschot is naar de woning vervoerd.

Rijnaak tegen walkant geslagen.

De Zuidwesterstorm is gisteren oorzaak geweest van een urenlange versperring van een deel van het vaarwater van den Gelderschen IJssel, vlak voor de brug bij Zutphen.

De rijnaak „Nébuleuse" van de Société française de navigation rhénane te Straatsburg, welke met een lading kunstmest, bestemd voor Hasselt bij de brug lag te wachten, liep omstreeks half elf bij het opvaren met den neus op een krib. Het vaartuig sloeg tegen den dijk en zwaaide dwars over de rivier in volle vaart met het achterschip tegen de IJsselkade omhoog, waar het bleef zitten. Het 1475 ton metende, lange vaartuig heeft daar tot half een het vaarwater versperd, want slechts ongeladen booten en schepen met weinig diepgang konden passeeren. De eigen sleepboot gaf de bevrijdingspogingen spoedig op, doch allengs

29225. ZATERDAG 4 MEI 1940

DE MAAS

DAGBLAD VOOR NEDERLAND MET OCHTE

RADIOREDE

Minister-president De Geer.

Waarschuwing tegen landverraad.

Een en twintig personen in bewaring gesteld.

De beveiliging, die voor elk der oorlogvoerende partijen ligt in de paraatheid van onze weermacht, breken zij af en daardoor tevens de bescherming, die voor ons in die paraatheid ligt.

AASBODE VAN DINSDAG 7 MEI 1940 — AVONDBLAD

AVONDBLAD — VIER BLADEN

ODE

N AVOND-EDITIE.

Oorlam
OUDE GENEVER
Levert & Co.
De Wildeman - Amsterdam
Anno 1690

Verloven ingetrokken

Verlofgangers moeten onverwijld terugkeeren.

De regeeringspersdienst meldt:

Periodieke, vacantie-, buitengewone, kleine, zaken-, en studieverloven worden voor zee- en landmacht ingetrokken. Bovendien worden ingetrokken de weermachtsindustrie-verloven van het personeel, ingedeeld bij de luchtdoelartillerie, luchtdoelmitrailleurs, de luchtstrijdkrachten en de zoeklichtafdeelingen en de zeemacht.

De verlofgangers moeten onverwijld naar hunne onderdeelen terugkeeren.

Zij aan wie buitengewoon verlof is verleend wegens ernstige ziekte of overlijden van gezinsleden, keeren na afloop van dit verlof naar hunne onderdeelen terug.

Ook moeten zij geweten hebben dat Duitsland op 1 september 1939 Polen al binnengevallen was en begin april 1940 Noorwegen en Denemarken.

Nederland was wel neutraal , maar toch . . .

2

Maar ook wij moeten onbewust wat van de dreiging meegekregen hebben en wel doordat mijn vader begin 1940 , tijdens een wandeling tezamen met mijn moeder en ome Huub en tante Celina en neef Piet , eens een foto gemaakt heeft van een Nederlandse bunker aan de Rielse Dijk in Goirle , die daar preventief ter verdediging gebouwd was :

Een tweede gebeurtenis waarvan we als kind de achtergrond niet kenden was het feit dat we begin 1940 een Nederlandse militair ingekwartierd kregen in verband met de mobilisatie.

Zijn naam was Jelle Adema en hij kwam uit Friesland. Bijgaande foto is in onze keuken genomen tijdens de afwas. Jelle , achteraanin het midden , staat er niet helemaal op. Hij heeft in Goirle verkering gekregen , is daar uiteindelijk ook getrouwd en bij Van Besouw gaan werken als portier.

En dan op vrijdag 10 mei 1940 barstte letterlijk en figuurlijk de bom. Toen Ad en ik ’s-morgens zoals gewoonlijk naar school wilden gaan leek iedereen ineens in paniek. Onze vader had de radio aangezet die alsmaar onthutsende berichten uitzond over de oorlog waar Nederland in verzeild was geraakt ; Duitsland was Nederland binnengevallen! ! ! Toen we de straat opgingen zagen we veel vliegtuigen overkomen waarvan gezegd werd dat het Duitse toestellen waren . Zo’n onwerkelijke situatie hadden we in onze jonge jaren nog nooit meegemaakt ; **wij in oorlog** , hoe kon dat ? ?

Op straat werd er druk geredeneerd en overlegd ; sommigen hadden het zelfs over vluchten . De hele atmosfeer was zo geladen dat deze dag op mij zo’n indruk heeft gemaakt dat hij altijd op mijn netvlies is blijven staan.

Van naar school gaan kwam die dag natuurlijk niets .

VRIJDAG 10 MEI 1940.

Ons land in den Oorlog

NEDERLAND, BELGIE EN LUXEMBURG DOOR DUITSCHLAND AANGEVALLEN

Om 3 uur begon de Duitsche aanval

Troepen over de grens en vliegaanvallen

Het Algemeen Hoofdkwartier deelde ons hedenochtend om 5.15 het volgende mede:
"an drie uur af hebben Duitsche troepen de grens overschreden. Vliegaanvallen zijn geprobeerd op enkele vliegvelden. Weermacht en afweer zijn paraat bevonden. Inundaties voltrekken zich volgens plan. Voor zoover bekend zijn tenminste 6 Duitsche vliegtuigen neergehaald.

Geallieerde bijstand voor Nederland

Verzocht en toegezegd

Wij vernemen het volgende:
Nadat de inval der Duitschers geschied was. is aan de Nederlandsche gezanten te Londen en Parijs bericht dat zij mededeeling konden doen aan de Engelsche en Fransche Regeering, dat aan ons land te verleenen bijstand welkom zal zijn. Hierop is geantwoord, dat die bijstand zal worden verleend.

Maatregelen tot hulpverleening aan Nederland en België

Door Britsche regeering ten uitvoer gelegd

Te Londen wordt officieel vernomen, dat de noodige maatregelen om hulp aan België en Nederland te bieden, direct door de Britsche Regeering zijn ten uitvoer gelegd.

Ministers van Kleffens en Welter naar Londen

Naar wij vernemen. zijn de ministers van Buitenlandsche Zaken en van Koloniën naar Londen vertrokken om contact op te nemen met de geallieerden.

Verklaring van Nederlandsche legatie in Londen

Engeland en Frankrijk gaan ons onverwijld helpen".

Reuter meldt uit Londen:
De Nederlandsche legatie in Londen verklaarde hedenmorgen het volgende:
„Wij zijn thans bondgenooten van Engeland en Frankrijk. Ons tot de regeeringen der geallieerden gericht beroep om hulp is beantwoord en Engeland en Frankrijk gaan ons onverwijld helpen"

„WANTROUWT ALLE RADIOBERICHTEN EN STROOIBILJETTEN"

COMMUNIQUE VAN HET ALGEMEEN HOOFDKWARTIER

Het Algemeen Hoofdkwartier deelt ons het volgende mede:
Nederlanders.
Wantrouwt alle radioberichten en strooibiljetten, die spreken van het staken van ons verzet, van onderhandelingen met den aanvaller of van hulp van Duitsche zijde tegen een aanval van de geallieerden. Hoe geloofwaardig en officieel zij ook mogen klinken, zij kunnen slechts van den vijand afkomstig zijn.
Schenkt uitsluitend geloof aan de u bekende stemmen van omroepers, die u stijven in uw verzet tegen den vijand, en aan strooibiljetten, die oproepen tot den strijd. Nooit of te nimmer zullen opperbevel en Regeering zich inlaten met onderhandelingen met den vijand.
Alle berichten, die van het tegendeel spreken, zijn valsch en dienen slechts om verwarring te stichten.

De bevolking in de Vesting Holland

Beperking van bewegingsvrijheid.

Ter openbare kennis wordt gebracht, dat op last van het militair gezag, het der bevolking verboden is van heden af de gemeenten, gelegen in het gebied van het Oostfront van de vesting Holland in westelijke richting eigenmachtig te verlaten.

De bevolking wordt aangemaand tot volstrekte kalmte en wordt gewezen op het gevaar waaraan zij zich blootstelt indien zij niet vertrouwt op de voor de veiligheid getroffen voorbereidingen.

Bekendmaking van den minister-president

Beroep op moed en kalmte der bevolking

Niet-militairen mogen niet aan den strijd deelnemen

De regeering doet in deze voor Nederland ernstige tijden een beroep op den moed en de kalmte der bevolking.

Bij nadering van den vijand blijve de niet onder de wapenen geroepen burger rustig in zijn woonplaats en bescherme door zijn tegenwoordigheid huisgezin, have en goed.

Door het verlaten van zijn woonplaats stelt hij zich aan het gevaar bloot om tusschen de strijdende partijen te geraken en loopt hij groote kans elders noch voedsel, noch onderdak te vinden.

Het overschrijden van rivieren zal in den regel onmogelijk blijken.

Ook bij gevaar voor aanvallen uit de lucht blijve de bevolking rustig en neme zij nauwkeurig in acht de bij „openbare bekendmaking" voorgeschreven gedragsregels voor geval van dergelijke aanvallen.

De Regeering verbiedt aan alle Nederlanders, die niet behooren tot de krijgsmacht van den Staat met de wapenen aan den strijd deel te nemen.

Aangezien de burgerwachten uitsluitend bestemd zijn voor het verrichten van politiediensten en zij ook overigens niet behooren tot de krijgsmacht van den Staat, is het ook aan de leden hiervan — ook al zijn zij in uniform gekleed — uitdrukkelijk verboden met de wapenen aan den strijd tegen den invaller deel te nemen.

Hoe loffelijk ook uit een oogpunt van vaderlandsliefde, een deelneming aan den strijd door daartoe onbevoegden kan onze rechtvaardige zaak slechts schaden en zou den vijand er toe kunnen brengen om over te gaan tot het nemen van vergeldingsmaatregelen.

Ieder zorge, dat bij de nadering van den vijand alle in zijn bezit zijnde wijnen of andere alcoholhoudende dranken tijdig worden vernietigd.

Niemand late zich door woord of bedreiging overhalen om trouw te beloven aan den vijand, om inlichtingen te geven over onze strijdkrachten of om arbeid te verrichten, waardoor hij aan de krijgsverrichtingen tegen zijn vaderland zou deelnemen.

De vijand heeft niet het recht daartoe te dwingen.

Ieder blijve zooveel mogelijk rustig aan zijn gewone bezigheden, blijve trouw aan de eigen Regeering en volge stipt haar bevelen op.

De voorzitter van den Raad van Ministers.

De maatregelen te Amsterdam

Te Amsterdam zijn de burgerwacht en de luchtbeschermingsdienst gemobiliseerd. De scholen, de stadsschouwburg en de groote koopmansbeurs zijn gesloten. Noodziekenhuizen zijn ingericht. Vanavond zal de stad verduisterd zijn.

Onze stad voorloopig des avonds verduisterd

Men scherme de ramen goed af

Den bewoners wordt in hun eigen belang aangeraden de ramen goed af te schermen.
Hofjes- en portiekverlichting moet worden gedoofd en voorloopig niet worden aangestoken.

De dag erop stond ons een nieuwe sensatie te wachten . We kregen te horen dat we op de Tilburgseweg moesten gaan kijken want daar trokken Franse troepen binnen die ons kwamen helpen om de Duitsers te verslaan. Nieuwsgierig als we waren , wij er op af . En jawel hoor : een hele troepenmacht van het Franse leger trok over de Tilburgseweg , richting Tilburg . Het gaf ons

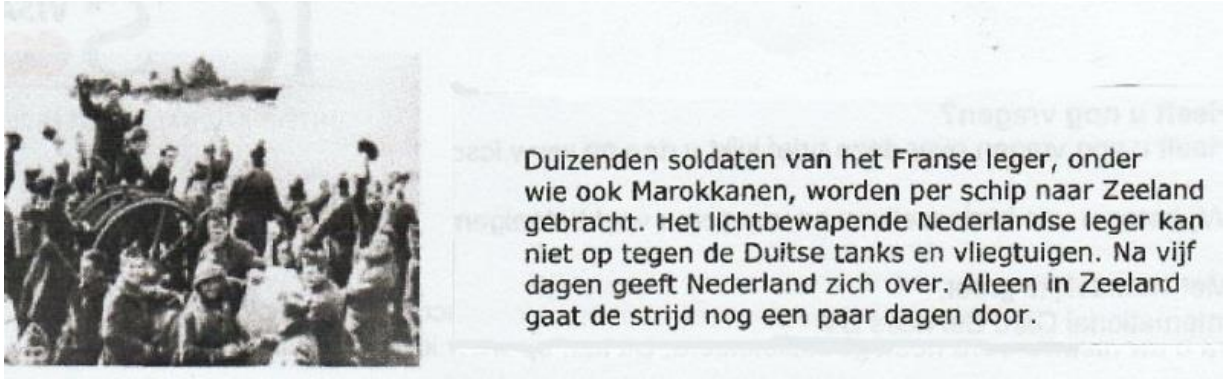

weer een beetje hoop dat met hun hulp alles snel afgelopen zou zijn. Maar niets was minder waar : ook de Fransen waren niet tegen de Duitsers opgewassen.

In Goirle werd door de Franse troepen geen strijd geleverd; in Diessen kwam het echter tot hevige gevechten

De Franse troepen die Goirle binnentrokken kwamen rechtstreeks uit Frankrijk via België.

Een vernielde franse tank in Diessen

Een van de eerste acties die door onze buurt werd ondernomen was het aanleggen van loopgraven in de weide van boer Schellekens , schuin tegenover ons huis in de Kloosterstraat :

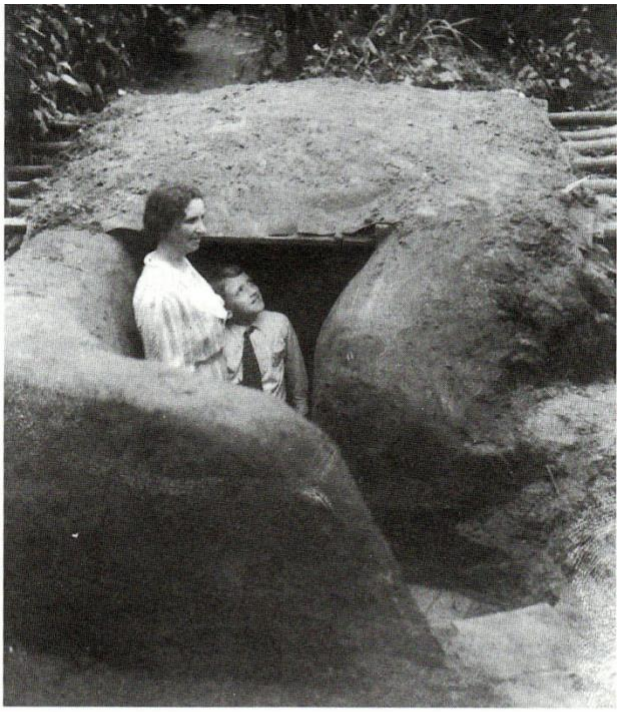

Tijdens de eerste oorlogsdagen werd door de Goirlenaren hard gewerkt aan de aanleg van schuilkelders en loopgraven. Ze boden in elk geval enige bescherming tegen granaat- en bom-scherven. Op de foto: F.de Bont-van de Voorde en P.de Bont.

laten storten als het hele huis er op terecht kwam.

Hoewel we in deze meidagen goed in angst zaten werd er in Goirle gelukkig niet gevochten . Maar via krant en radio vernamen we dat elders in het land de oorlog echt woedde.

Ook werden er in particuliere tuinen schuilkelders gegraven zoals bv. hier in de tuin van Ome Huub en Tante Célina:

Mijn vader had een andere oplossing bedacht : Wij hadden een grote kelder en daar had hij door een timmerman vierkante houten steunpilaren in laten zetten. Hij had een architect precies laten berekenen hoeveel stutten er nodig waren om de kelder niet in te

Op 15 mei kregen we te horen dat Nederland zich overgegeven had , nadat de Duitsers op 14 mei een groot deel van Rotterdam

platgebombardeerd hadden !

6

Geleidelijk aan werden we geconfronteerd met de Duitse bezetting ; overal verschenen militairen met een overmacht aan materieel ; maar ook cavalerie met paarden waren er bij . Ze overspoelden letterlijk de hele omgeving .

… en marcheren dat ze konden … en zingen erbij!

Duitse soldaten in de Bergstraat in Goirle ; links het voormalige Kerkhofpad. *Duitse militairen in de Langestraat in Tilburg waar ze waren ingekwartierd*

Kortom: we voelden ons **echt bezet !**

.

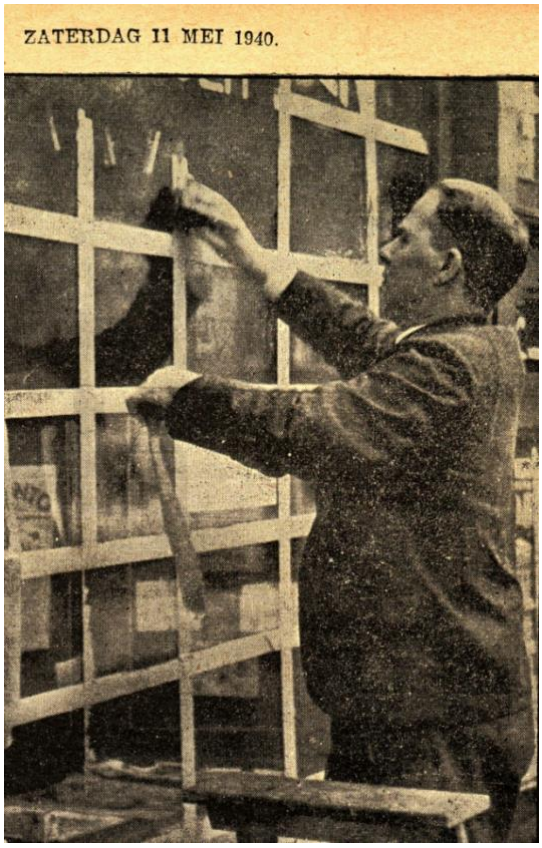

Daar iedereen bang was voor Engelse luchtaanvallen werd er geadviseerd om over alle ramen stroken plakband aan te brengen (toen nog van papier met Arabische gom aan de plakkant wat je eerst met een spons nat moest maken !) Mochten er in de buurt bommen vallen dan bleven de stukken ruit tenminste aan elkaar hangen en bestond er geen gevaar dat men glas in zijn gezicht kreeg.

Ons huis werd ook op die manier “versierd” !

Rede

van den Rijkscommissaris

Rijksminister Dr. Seyss-Inquart

gehouden op Woensdag 12 Maart 1941

in het Concertgebouw te Amsterdam

voor het Arbeitsbereich der

N.S.D.A.P.

in de Nederlanden

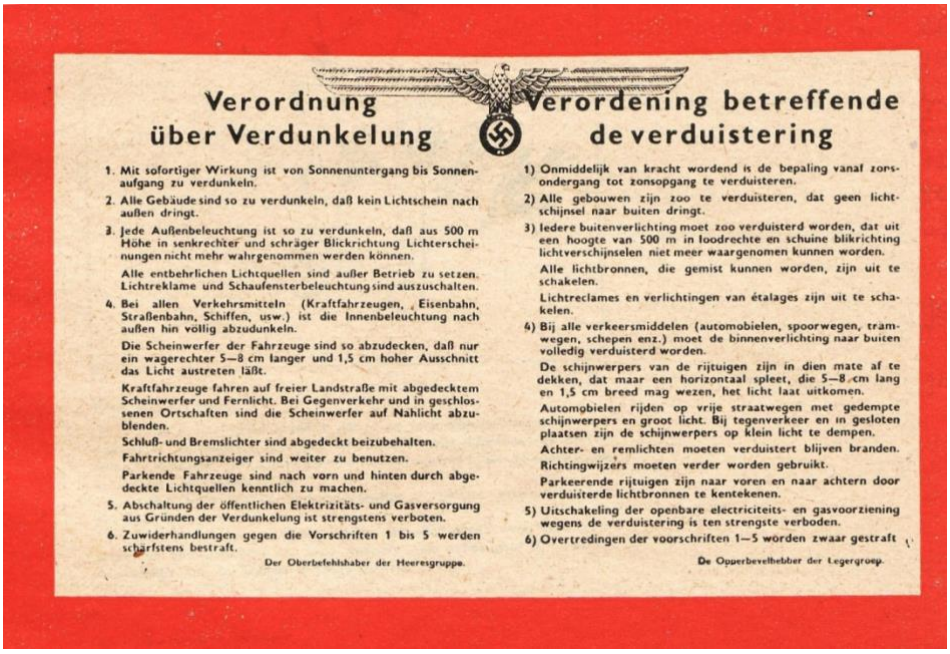

Verordnung über Verdunkelung

1. Mit sofortiger Wirkung ist von Sonnenuntergang bis Sonnenaufgang zu verdunkeln.
2. Alle Gebäude sind so zu verdunkeln, daß kein Lichtschein nach außen dringt.
3. Jede Außenbeleuchtung ist so zu verdunkeln, daß aus 500 m Höhe in senkrechter und schräger Blickrichtung Lichterscheinungen nicht mehr wahrgenommen werden können.

   Alle entbehrlichen Lichtquellen sind außer Betrieb zu setzen. Lichtreklame und Schaufensterbeleuchtung sind auszuschalten.
4. Bei allen Verkehrsmitteln (Kraftfahrzeugen, Eisenbahn, Straßenbahn, Schiffen, usw.) ist die Innenbeleuchtung nach außen hin völlig abzudunkeln.

   Die Scheinwerfer der Fahrzeuge sind so abzudecken, daß nur ein wagerechter 5—8 cm langer und 1,5 cm hoher Ausschnitt das Licht austreten läßt.

   Kraftfahrzeuge fahren auf freier Landstraße mit abgedecktem Scheinwerfer und Fernlicht. Bei Gegenverkehr und in geschlossenen Ortschaften sind die Scheinwerfer auf Nahlicht abzublenden.

   Schluß- und Bremslichter sind abgedeckt beizubehalten.

   Fahrtrichtungsanzeiger sind weiter zu benutzen.

   Parkende Fahrzeuge sind nach vorn und hinten durch abgedeckte Lichtquellen kenntlich zu machen.
5. Abschaltung der öffentlichen Elektrizitäts- und Gasversorgung aus Gründen der Verdunkelung ist strengstens verboten.
6. Zuwiderhandlungen gegen die Vorschriften 1 bis 5 werden schärfstens bestraft.

Der Oberbefehlshaber der Heeresgruppe.

Verordening betreffende de verduistering

1) Onmiddelijk van kracht wordend is de bepaling vanaf zonsondergang tot zonsopgang te verduisteren.
2) Alle gebouwen zijn zoo te verduisteren, dat geen lichtschijnsel naar buiten dringt.
3) Iedere buitenverlichting moet zoo verduisterd worden, dat uit een hoogte van 500 m in loodrechte en schuine blikrichting lichtverschijnselen niet meer waargenomen kunnen worden.

   Alle lichtbronnen, die gemist kunnen worden, zijn uit te schakelen.

   Lichtreclames en verlichtingen van étalages zijn uit te schakelen.
4) Bij alle verkeersmiddelen (automobielen, spoorwegen, tramwegen, schepen enz.) moet de binnenverlichting naar buiten volledig verduisterd worden.

   De schijnwerpers van de rijtuigen zijn in dien mate af te dekken, dat maar een horizontaal spleet, die 5—8 cm lang en 1,5 cm breed mag wezen, het licht laat uitkomen.

   Automobielen rijden op vrije straatwegen met gedempte schijnwerpers en groot licht. Bij tegenverkeer en in gesloten plaatsen zijn de schijnwerpers op klein licht te dempen.

   Achter- en remlichten moeten verduistert blijven branden.

   Richtingwijzers moeten verder worden gebruikt.

   Parkeerende rijtuigen zijn naar voren en naar achtern door verduisterde lichtbronnen te kentekenen.
5) Uitschakeling der openbare electriciteits- en gasvoorziening wegens de verduistering is ten strengste verboden.
6) Overtredingen der voorschriften 1—5 worden zwaar gestraft.

De Opperbevelhebber der Legergroep.

De Duitse bezetter begon al meteen verordeningen uit te vaardigen waar iedereen zich aan te houden had . Op niet nakomen hiervan stonden zware straffen . Een eerste verordening in mei 1940 was het verduisteren van alle lichtbronnen. Aangezien Engeland ook bij de oorlog betrokken was wilden de Duitsers niet dat Engelse bombardementsvliegtuigen zich door verlichte steden , dorpen en wegen konden oriënteren.

Heel Nederland moet weer verduisterd zijn

Op bevel van de Duitsche bezettingsoverheid moeten dezelfde verduisteringsmaatregelen voor geheel Nederland worden toegepast als tot nu toe voorgeschreven zijn geweest door 't Nederlandsch militair gezag.

Dit bevel is nog gisteravond ingegaan.

Ik weet nog dat mijn vader bezig was alle ramen met zwarte rolgordijnen of zoiets af te dekken zodat er 's-avonds geen spat licht naar buiten kwam. Zelfs alle fietslantaarns moesten verduisterd worden . Er moesten zwarte kapjes opgezet worden met slechts één smalle opening om toch een klein beetje licht door te laten. Ook voor autolampen gold hetzelfde. Tjonge , wat een rare tijd vonden wij dat !

In de beginperiode van de oorlog ervoeren wij nog niet zo heel veel problemen . Maar geleidelijk aan realiseerden we ons toch dat de Duitsers zich wel steeds meer met ons leven gingen bemoeien.

Rond 40-'41 hoorden we dat er door Führer Adolf Hitler , de grote aanstichter van alle onrust , voor Nederland een Rijkscommissaris aangesteld was die bij ons een behoorlijke macht kreeg. Zijn naam was Dr. Seyss-Inquart en ik herinner me dat wij die spottend "Zes en een kwart" noemden . Hij zou een grote fanatiekeling zijn !

Later hoorden wij dat de Duitsers een hetze tegen de joden voerden , die in Duitsland in de dertiger jaren al begonnen was en door Seyss-Inquart flink ondersteund werd.

Naar later we

volk. De joden worden door ons niet beschouwd als bestanddeel van het Nederlandsche volk.

De joden zijn voor het nationaal-socialisme en het nationaal-socialistische Duitsche Rijk de vijand. Van het oogenblik van hun emancipatie af was hun streven erop gericht de volksche, zedelijke waarden in het Duitsche volk te vernietigen en in plaats van een nationaal bewuste en verantwoordelijke wereldbeschouwing een internationaal nihilisme te stellen. Volledig duidelijk werd de noodlottige beteekenis van het jodendom voor het Duitsche volk in de jaren van den wereldoorlog. Zij waren het immers eigenlijk, die dien dolk slepen, welks stoot in den rug van de Duitsche legers toen den tegenstand der Duitschers brak, en van het jaar 1918 af wilden zij alle traditioneele, volksche, maar ook zedelijke en religieuze geloofswaarden in het Duitsche volk opheffen en ontbinden.

De joden zijn voor ons geen Nederlanders. Zij zijn de vijanden,

. Men zal ons eerder in stukken moeten scheuren, dan dat wij ook maar een millimeter van de vervulling van deze opdracht afwijken. Wij zijn waarlijk vol van een religieus fanatisme.
Adolf Hitler, de Führer van het Groot-Duitsche Rijk, de Führer van alle Germanen in de nieuwe ordening van het Avondland, heeft ons de opdracht gegeven. Wij staan aangetreden en ook al zouden wij sneuvelen, hij zal overwinnen. Heil den Führer!

hoorden gingen de Duitsers op een gegeven moment zelfs jacht maken op de Joden in ons land . Iedere Jood moest zich als zodanig laten inschrijven en ze werden verplicht een gele ster op hun kleding te dragen. Ze mochten ook niet overal meer naar binnen .

Zelfs via scholen werd nagegaan wie van Joodse afkomst was ; zie de mededeling hieronder van het St.Odulphuslyceum:

ST.ODULPHUSLYCEUM
TILBURG.

Tilburg,1 September 1941.

Aan de Ouders van onze leerlingen.

In opdracht van den Rijkscommissaris voor het bezette Nederlands gebied is door den Secretaris Generaal van het Departement van Opvoeding,Wetenschap en Cultuurbescherming aan het bestuur verzocht,opgave te willen doen van het aantal aan onze school studerende leerlingen die van Joodse bloede zijn of als zodanig beschouwd worden.
Als Joods leerling wordt aangemerkt:
a. de leerling,die uit tenminste drie naar ras voljoodse grootouders stamt.
b. de leerling,die twee voljoodse grootouders heeft en zelf een joodsgodsdienstige opvoeding ontvangt.
Een grootouder wordt als voljoods aangemerkt,wanneer deze tot de joodskerkelijke gemeenschap heeft behoord.
Voor het geval de uit Uw gezin studerende leerling als Joods leerling is te beschouwen,zullen wij Uw desbetreffend bericht gaarne vóór 7 September aanstaande ontvangen.

Het Bestuur van het Sint Odulphuslyceum.

Een logisch gevolg van deze “heksenjacht” was natuurlijk dat veel joden de bui zagen hangen en òf onderdoken , òf probeerden het land te ontvluchten.

Dit herinnert mij aan een affaire waar ik als kind uiteraard buitengehouden werd (in de oorlog kon je niet voorzichtig genoeg zijn) maar die me later toch wel enigszins duidelijk werd.

Mijn vader was in die tijd Procuratiehouder bij “Stoomweverijen Besouw” zoals “Van Besouw” toen nog heette en was daar belast met de in- en verkoop. Een van zijn zakenrelaties was een zekere Felix Levenbach uit Amsterdam , een jood. Ik herinner me dat hij wel eens bij ons thuis was geweest.

Felix Levenbach
2436 Great Highway

San Francisco 16, Calif.

25 Januari 1945.

Zeer Geachte Heer en Mevrouw van Dun;

Van de herstelde postverbinding met vrij Nederland maak ik gebruik U en en de Uwen onze welgemeende gelukwenschen met de herwonnen vrijheid te zenden. Het is thans ruim 2½ jaar geleden sinds mijn Vrouw en ik Nederland verlieten (Niet via Goirle!). Wij hebben, zooals U ziet, succes met onze ontvluchting gehad. Na vele wederwaardigheden zijn we in September 1943 in de Ver.Staten aangekomen, waar ik thans werk bij het Ned.Ministerie van Scheepvaart. Mogen we eens spoedig hooren hoe U en de jongens (en het overige Goirle) het maakt? Met vriendschappelijke groeten, tevens voor den Heer Mes,

Uw. Felix Levenbach.

Achteraf vermoed ik dat hij ooit met mijn vader gesproken heeft over vluchten . Omdat in Goirle , naar ik vernomen heb , zgn. “escape-lines” naar België liepen (bv. voor bemanningsleden van neergestorte vliegtuigen) , *vermoed ik (!)* dat mijn vader hem in de oorlog wat tips heeft gegeven in verband met zijn voornemens. Deze theorie heb ik bedacht nadat ik , toen mijn vader

ie | DINSDAG 30 SEPT. 1941 — No

No. 8509 25e JAARGANG

LAD

PRIJS DER ADVERTENTIEN

Van 1—5 regels	ƒ 1.80
Elke regel meer	ƒ 0.36
Reclames tusschen tekst	ƒ 0.67
Bewijsnummer	ƒ 0.10

Als gevolg van de reorganisatie van de Nederlandsche pers zal HET NIEUWSBLAD VAN HET ZUIDEN vanaf 1 October tot aan het einde van den oorlog NIET MEER KUNNEN VERSCHIJNEN.

De Directie.

overleden was , na de oorlog een briefkaart gevonden heb van deze Felix Levenbach , gestuurd vanuit Amerika . Daarin schrijft hij over zijn geslaagde vluchtpoging , maar zet er ergens tussen haakjes bij : “niet via Goirle”. Vandaar mijn bovengenoemde veronderstelling.

We merkten als kind toen toch ook geleidelijk aan dat alles niet meer zo was zoals het altijd geweest was . Zo moest de pers zich bv. strikt aan de regels van de bezetter gaan houden en wie dat niet van plan was kon de uitgifte van zijn krant of tijdschrift wel vergeten zoals dat bv. met “Het Nieuwsblad van het Zuiden” is gebeurd. Alleen de “krant van Arts” zoals hij in de volksmond genoemd werd (“De Nieuwe Tilburgsche Courant”) , mocht blijven bestaan daar deze kennelijk concessies deed aan de bezetter .

Het Nederlandse geld werd op een gegeven moment vervangen door zinken oorlogsgeld. Ook met Duits geld mocht hier betaald worden.

Mijn vader moest voor de firma Van Besouw nogal eens op zakenreis , o.a. naar de suikerfabrieken in West-Brabant waaraan filterdoek werd geleverd . Ook dat mocht echter niet “zomaar”. De Duitse bezetter moest daar schriftelijk toestemming voor verlenen . Door al wat we zoal opvingen voelden we als kind ook al donders goed aan dat we niet meer “vrij” waren in ons doen en laten . Deze bezoeken aan de suikerfabrieken hadden echter een bijkomend voordeel : daar in de loop van de oorlog steeds meer schaarste kwam aan allerhande goederen , zoals o.a. aan levensmiddelen , kreeg mijn vader daar nogal eens een paar pakken suiker mee. En dat kwam goed uit want die suiker kon bij de boeren in Goirle weer geruild worden tegen bv. melk of boter.

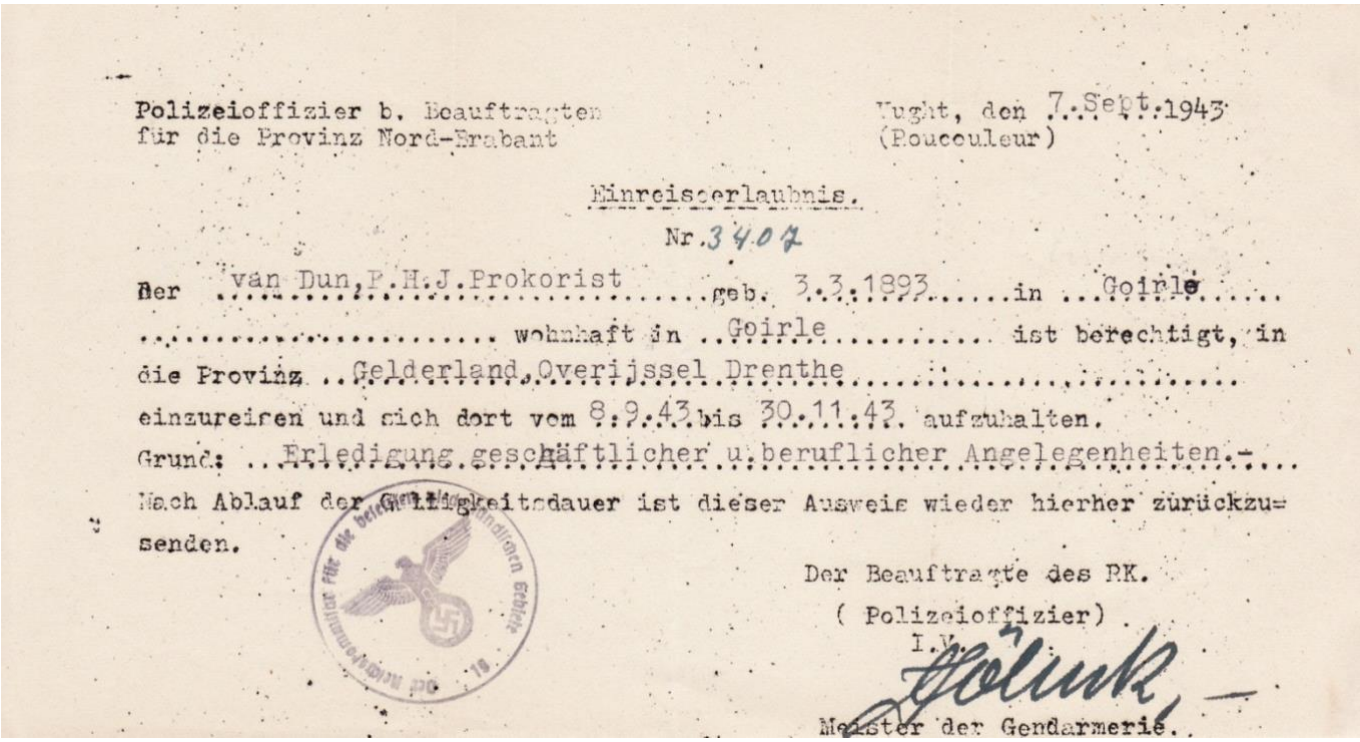

Polizeioffizier b. Beauftragten
für die Provinz Nord-Brabant

Vught, den 7. Sept. 1943
(Boucouleur)

Einreiseerlaubnis.

Nr. 3407

Der van Dun, P.H.J. Prokorist geb. 3.3.1893 in Goirle
wohnhaft in Goirle ist berechtigt, in
die Provinz Gelderland, Overijssel Drenthe
einzureisen und sich dort vom 8.9.43 bis 30.11.43 aufzuhalten.
Grund: Erledigung geschäftlicher u. beruflicher Angelegenheiten.-
Nach Ablauf der Gültigkeitsdauer ist dieser Ausweis wieder hierher zurückzu=
senden.

Der Beauftragte des RK.
(Polizeioffizier)
I.V.
Meister der Gendarmerie.

11

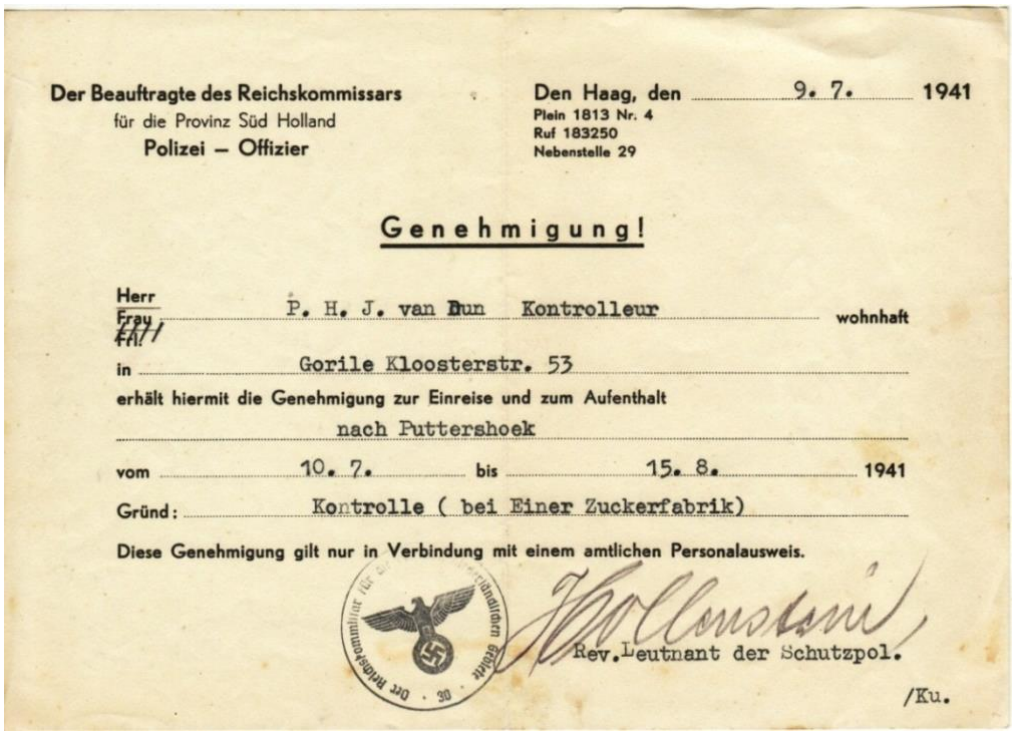

Der Beauftragte des Reichskommissars
für die Provinz Süd Holland
Polizei – Offizier

Den Haag, den 9. 7. 1941
Plein 1813 Nr. 4
Ruf 183250
Nebenstelle 29

Genehmigung!

Herr / ~~Frau~~ / ~~Fräl~~ P. H. J. van Dun Kontrolleur wohnhaft
in Gorile Kloosterstr. 53
erhält hiermit die Genehmigung zur Einreise und zum Aufenthalt
nach Puttershoek
vom 10. 7. bis 15. 8. 1941
Grund: Kontrolle (bei Einer Zuckerfabrik)
Diese Genehmigung gilt nur in Verbindung mit einem amtlichen Personalausweis.

Rev. Leutnant der Schutzpol.
/Ku.

Maar naar gelang de oorlog vorderde werd door de Duitsers steeds meer op deze “handel” gelet . Dit was verboden daar alles op de bon , dus op rantsoen , kwam . Werd je onderweg bij een controle met etenswaren gesnapt , was je alles kwijt. En waarschijnlijk volgde er dan ook een straf en / of boete. Ik herinner me wel dat vooral mijn moeder na zo’n “ruiltocht” behoorlijk gestresst thuis kwam . En *zij* moest meestal “de boer op” daar vrouwen minder verdacht , en dus minder gecontroleerd werden.

Nog zo’n “Erlaubnis”:

Wat me ook altijd bijgebleven is : dat iedere volwassene op een gegeven moment zijn of haar fiets moest inleveren . Later heb ik een formulier van de Gemeente Goirle gevonden waar in staat dat mijn vader van de inlevering vrijgesteld was . De reden zal wel geweest zijn dat hij , zoals boven al gezegd , voor zijn werk nogal eens op pad moest , bv naar Tilburg , wat hij uiteraard met de fiets deed .

inlevering rijwielen

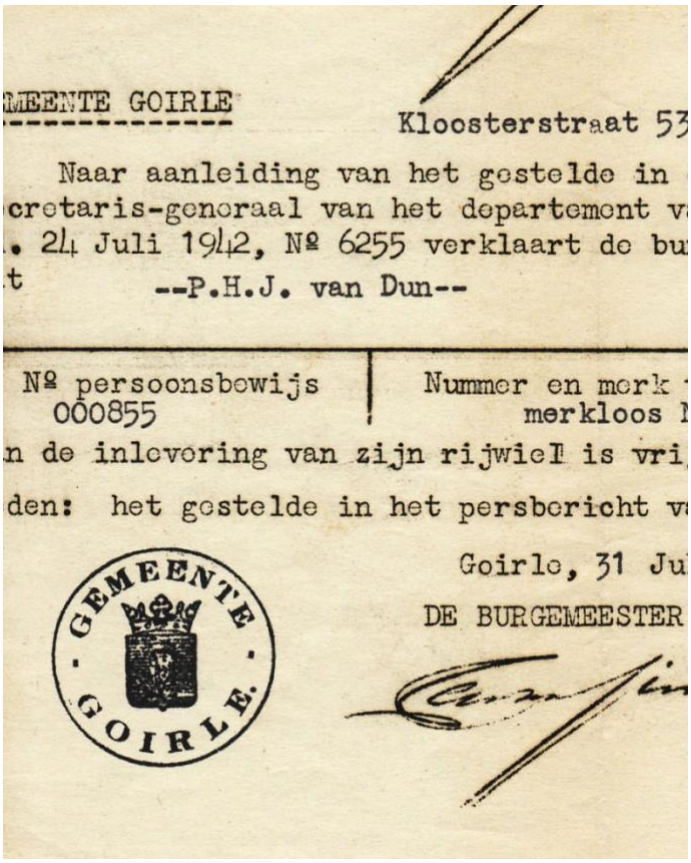

MEENTE GOIRLE
Kloosterstraat 53

Naar aanleiding van het gestelde in
cretaris-generaal van het departement v
. 24 Juli 1942, № 6255 verklaart de bu
t
--P.H.J. van Dun--

№ persoonsbewijs	Nummer en merk
000855	merkloos

n de inlevering van zijn rijwiel is vri
den: het gestelde in het persbericht v
Goirle, 31 Ju
DE BURGEMEESTER

GEMEENTE GOIRLE

GEMEENTE AMSTERDAM

Op bevel van de Duitsche Weermacht wordt allen eigenaren van **HEERENRIJWIELEN** de last opgelegd, om hun rijwiel in te leveren of te doen inleveren op **HEDEN Dinsdag 28 JULI 1942** van 9 tot 16 uur, op de navolgende plaatsen :

a Stadion (Zuid).
b Ter Gouwstraat (ingang Polderweg-Marechausseekazerne).

In 1941 of ’42 moet er ook een oproep geweest zijn om Rotterdamse kinderen , die bij het Duitse bombardement betrokken waren geweest , te

helpen om van hun trauma af te komen . Ook onze ouders hebben blijkbaar aan dit verzoek gehoor gegeven daar wij in 1942 enkele maanden een Rotterdamse jongen in huis kregen. Hij heette Chris Sluijter en woonde in de Burgemeester

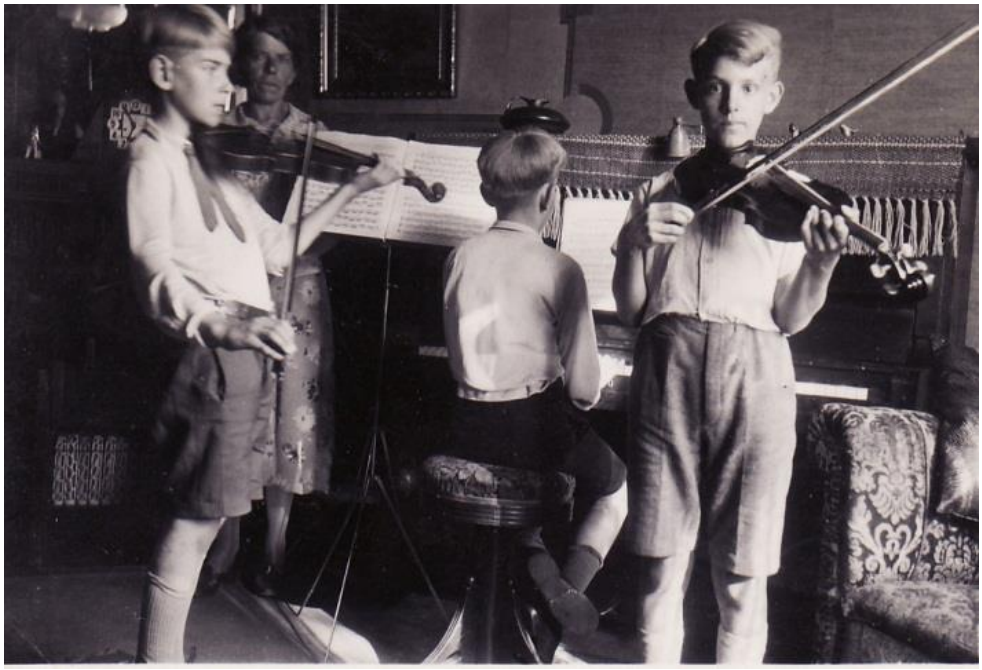

Meineszlaan in Rotterdam . Hij was zo'n beetje van onze leeftijd en had het bij ons echt naar zijn zin. Samen met onze neef Piet de Bont hebben we een gezellige tijd gehad.

van links naar rechts:

Piet de Bont ;

mijn moeder ;

Ik zelf ;

Chris Sluijter ;

Ad

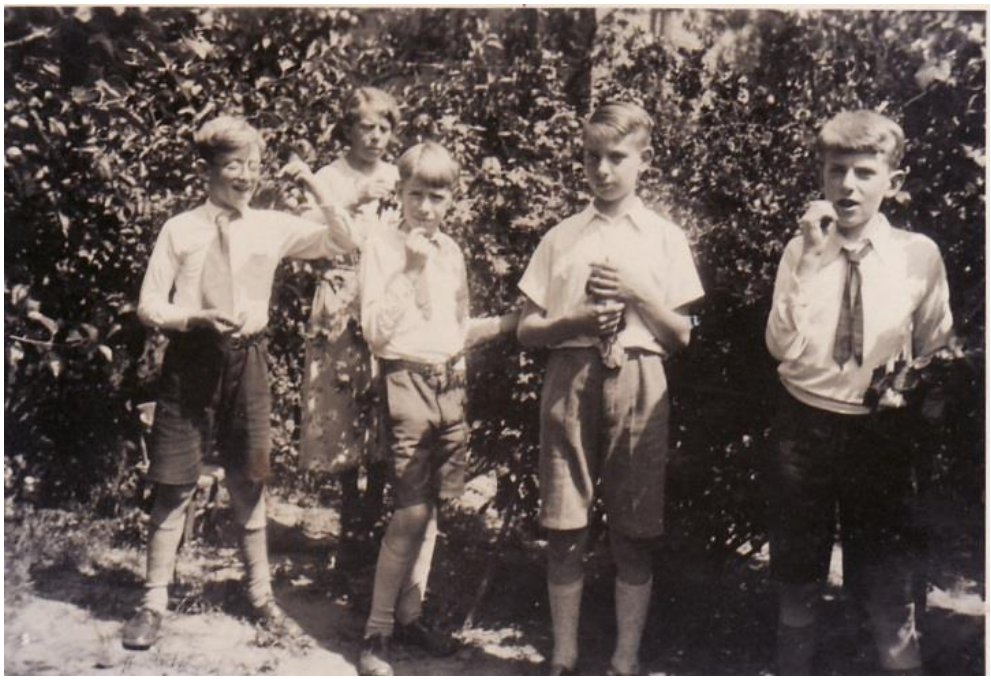

Van links naar rechts :

ik zelf ;

mijn moeder ;

Ad ;

Chris Sluijter

Zoals eerder gezegd : geleidelijk aan kwam

er schaarste aan van alles en nog wat . Steeds meer zaken (vooral levensmiddelen) gingen op de bon . Iedereen kreeg een zgn. “stamkaart” waarop aangetekend werd welke bonnen je gekregen had..

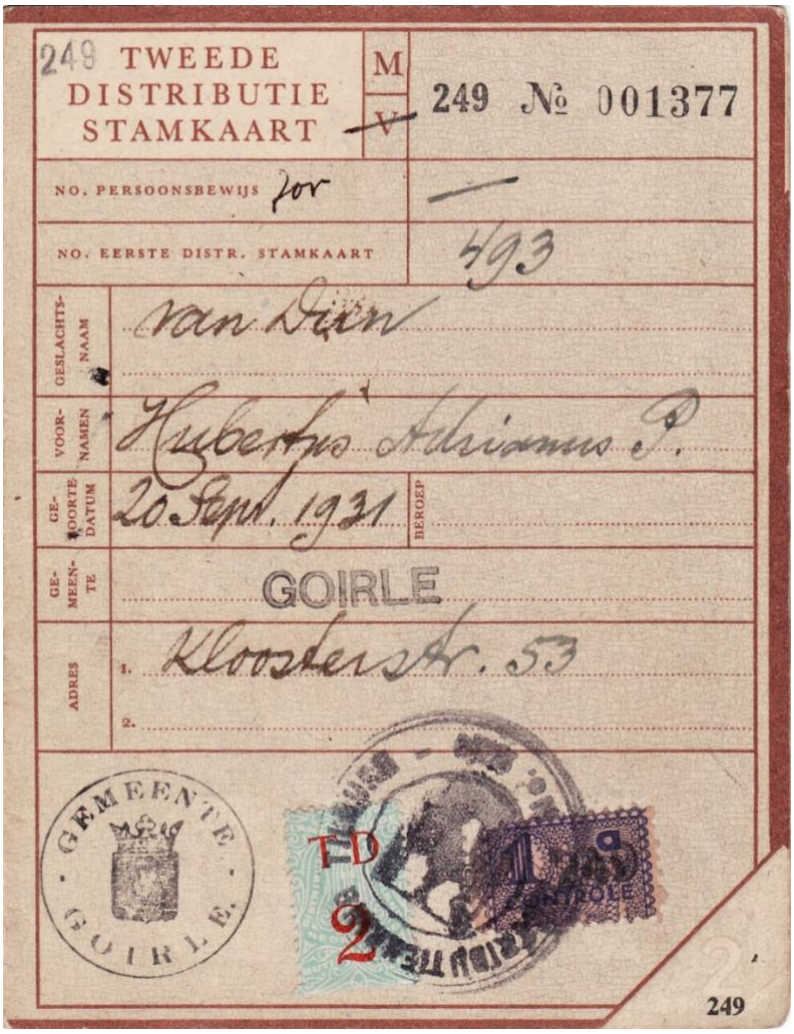
249 TWEEDE DISTRIBUTIE STAMKAART

M / ~~V~~

249 № 001377

NO. PERSOONSBEWIJS for —

NO. EERSTE DISTR. STAMKAART 493

GESLACHTSNAAM van Dijn

VOORNAMEN Hubertus Adrianus P.

GEBOORTEDATUM 20 Sept. 1931

BEROEP

GEMEENTE GOIRLE

ADRES 1. Klosterstr. 53

2.

GEMEENTE GOIRLE

TD 2

249

14

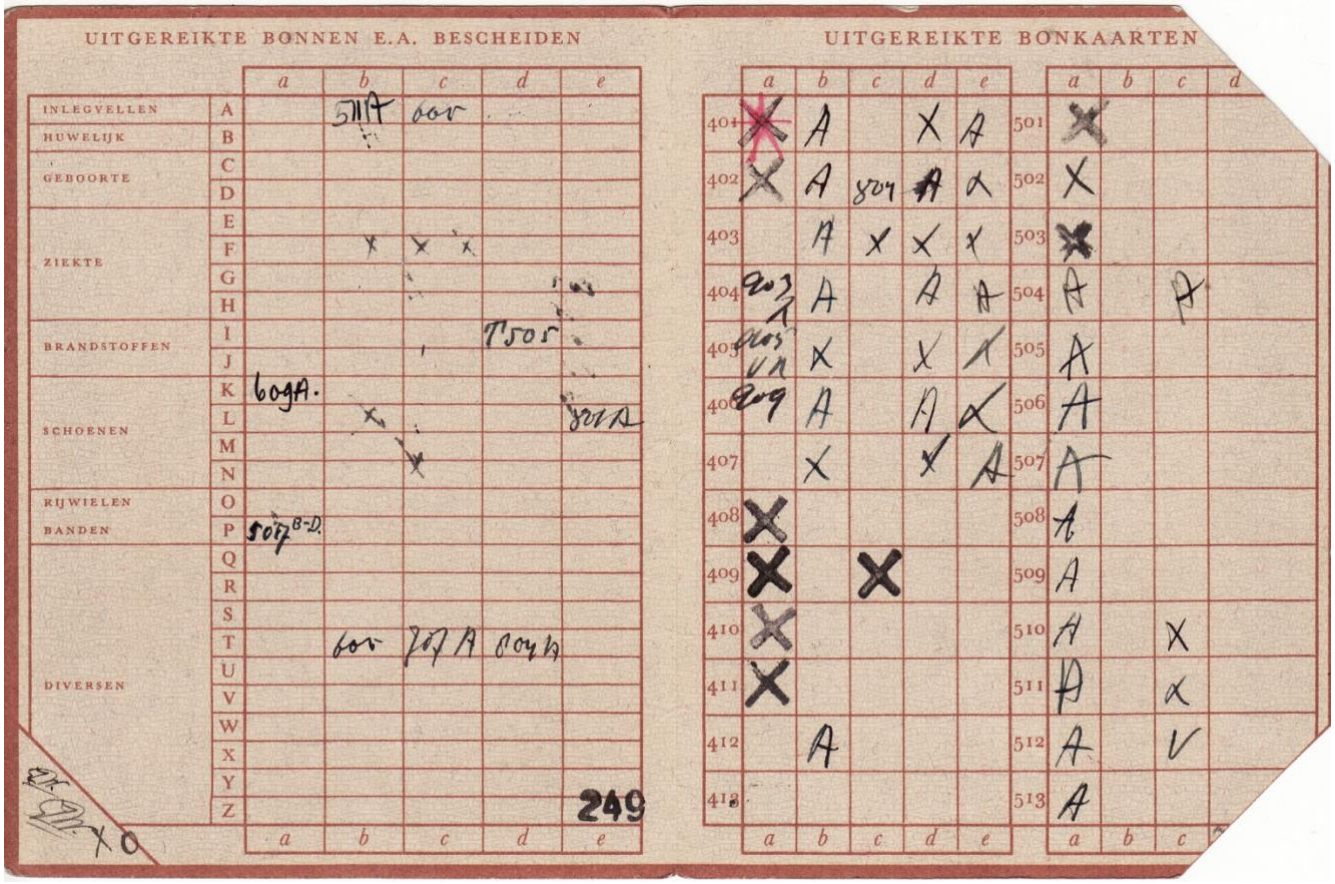
UITGEREIKTE BONNEN E.A. BESCHEIDEN
UITGEREIKTE BONKAARTEN
INLEGVELLEN
HUWELIJK
GEBOORTE
ZIEKTE
BRANDSTOFFEN
SCHOENEN
RIJWIELEN
BANDEN
DIVERSEN
249

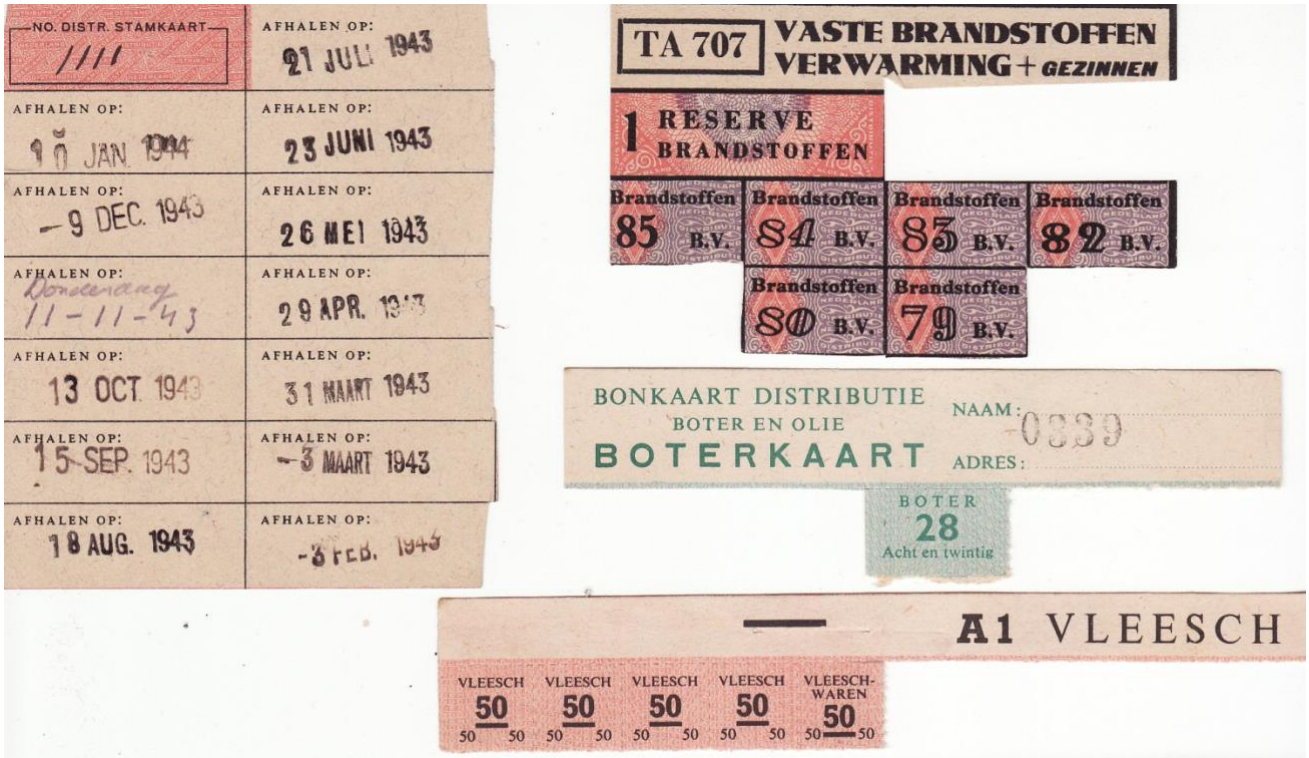
NO. DISTR. STAMKAART
AFHALEN OP:
21 JULI 1943
23 JUNI 1943
26 MEI 1943
29 APR. 1943
31 MAART 1943
-3 MAART 1943
-3 FEB. 1943
18 AUG. 1943
15 SEP. 1943
13 OCT. 1943
-9 DEC. 1943
TA 707
VASTE BRANDSTOFFEN VERWARMING + GEZINNEN
1 RESERVE BRANDSTOFFEN
Brandstoffen 85 B.V.
Brandstoffen 84 B.V.
Brandstoffen 83 B.V.
Brandstoffen 82 B.V.
Brandstoffen 80 B.V.
Brandstoffen 79 B.V.
BONKAART DISTRIBUTIE
BOTER EN OLIE
BOTERKAART
NAAM:
ADRES:
BOTER
28
Acht en twintig
A1 VLEESCH
VLEESCH 50
VLEESCH-WAREN 50

In de kranten werd elke keer bekend gemaakt welke bonnetjes weer ingeleverd konden worden voor de desbetreffende levensmiddelen of goederen. Ik zie mijn vader nog regelmatig met al de bonkaarten voor z'n neus aan de tafel zitten om uit te zoeken welke bonnetjes weer afgeknipt moesten worden.

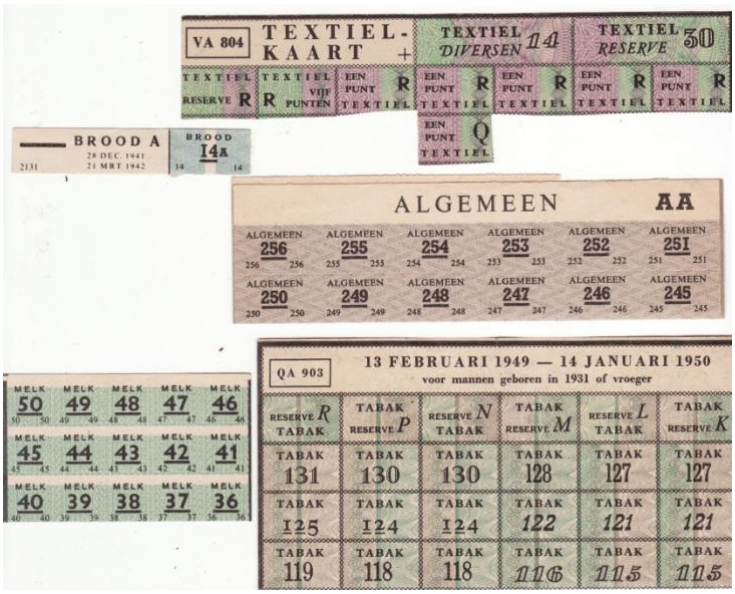

DE NIEUWE BONNEN.

Voor de volgende week zijn voor het koopen van de gebruikelijke rantsoenen brood, beschuit, aardappelen en tabak de bonnen 21 aangewezen.

VLEESCH.

Behalve de loopende tot 29 Mei geldig verklaarde vleeschbonnen, zijn tot dezen datum voor zwaren arbeid enz. nog aangewezen de bonnen M-27 en M-28 reserve voor ieder 5 rantsoenen, de bonnen M-31 en M-32 reserve voor ieder 3 rantsoenen en bon M-33 reserve voor 4 rantsoenen.

DE MAANDBONNEN.

Voorts zijn voor de vierwekelijksche periode van Zondag 16 Mei tot Zaterdag 12 Juni geldig verklaard: bon 562 voor 1 k.g. suiker; bon 563 voor jam; bon 564 voor 250 gram gort; bon 565 voor 250 gram havermout; bon 566 voor 100 gram vermicelli enz.; de bonnen 569, 570, 571 en 572 voor bloem; bon 567 voor 250 gram koffiesurrogaat; de bonnen 21B en 23B kindervoedsel ieder voor 250 gram rijst; de bonnen 21A en 23A kindervoedsel ieder voor 250 gram gort; de bonnen 3-27 en 4-27 reserve ieder voor 150 gram cacao met suiker; bon 21 versnaperingen voor 100 gram chocolade en de bonnen 22 en 23 versnaperingen ieder voor 100 gram suikerwerk.

Een bon voor peulvruchten is in de nieuwe lijst niet opgenomen.

KAAS.

Nieuwe bonnen voor kaas zijn thans nog niet aangewezen, doch de geldigheidsduur van de bonnen 527, 528, 529, 541, 542 en 543 is verlengd tot Zaterdag 29 Mei.

MELK.

Behalve de bonnen 21, 22 en 23 taptemelk, op elk waarvan gedurende het tijdvak van 16 Mei tot 12 Juni 1 3/4 Liter taptemelk kan worden gekocht, is nog aangewezen bon 24 taptemelk voor het koopen van 1 3/4 Liter karne- of taptemelk. De bonnen 21, 22 en 23 melk geven elk recht op 1 3/4 liter melk. Voorts is 5 1/4 Liter melk verkrijgbaar op bon 4-28 reserve en 3½ Liter karne- of taptemelk op bon 3-28 reserve.

LOGIES DOOR PENSIONHOUDERS

OFFICIEELE PUBLICATIE.
SCHEERMESJESBONNEN R 16.

Aangezien de termijn van inlevering van de scheermesjesbonnen R16 voor de belanghebbenden wordt verlengd tot 20 September a.s. dienen de grossiers er zorg voor te dragen, dat de laatste opplakvellen Mh 10 uiterlijk 1 October 1945 in het bezit van Rijksmetallum

En daar veel levensmiddelen maar mondjesmaat te koop waren moest je , zoals eerder vermeld , met alle risico's van dien (zie boven), wat extra aanvulling op je rantsoen proberen te krijgen door bij boeren in de omgeving te ruilen . Minder integere figuren verkochten ook levensmiddelen of goederen tegen woekerprijzen (de zgn. "zwarte markt") . Dit echter niet zonder risiko :

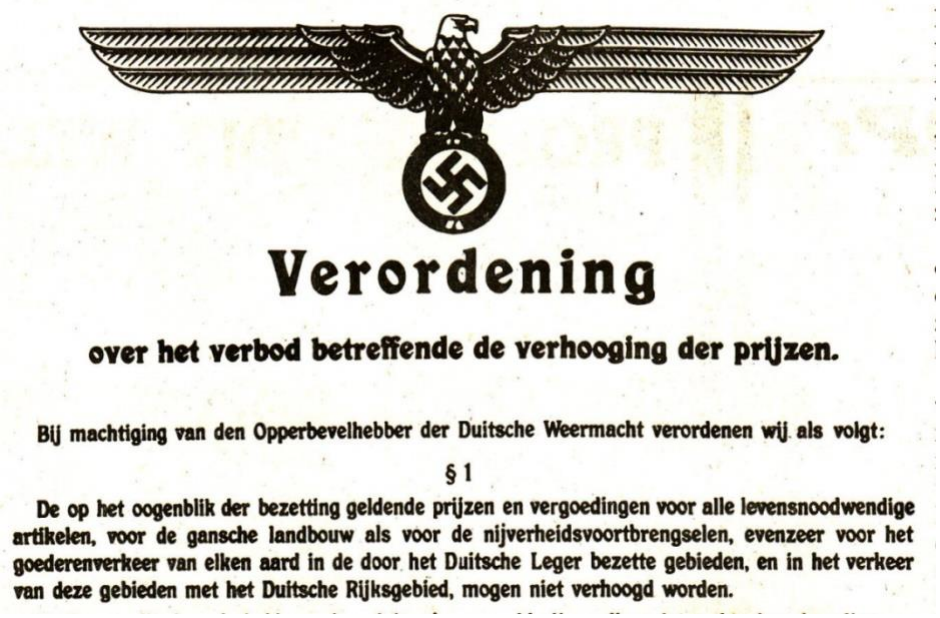

Verordening

over het verbod betreffende de verhooging der prijzen.

Bij machtiging van den Opperbevelhebber der Duitsche Weermacht verordenen wij als volgt:

§ 1

De op het oogenblik der bezetting geldende prijzen en vergoedingen voor alle levensnoodwendige artikelen, voor de gansche landbouw als voor de nijverheidsvoortbrengselen, evenzeer voor het goederenverkeer van elken aard in de door het Duitsche Leger bezette gebieden, en in het verkeer van deze gebieden met het Duitsche Rijksgebied, mogen niet verhoogd worden.

Ook surrogaten kwamen in 1943 op de bon.

Grondstoffen die uit zuidelijke gebieden kwamen , zoals bv. koffie , cacao en tabak , waren natuurlijk in de oorlog hier al helemaal niet te krijgen. Maar vindingrijk als de mens , vooral in nood , kan zijn ontwikkelde men allerhande vervangende producten (surrogaat) .Aanvankelijk waren die producten nog niet op de bon , maar dat veranderde in 1943, toen die zelfs op rantsoen kwamen .

Wat tabak betreft : er werden bepaalde planten gekweekt (welke weet ik niet) waarvan de bladeren veel op tabaksbladeren leken . Er werd een primitief fermenteringsproces ontwikkeld (een broeiproces) waarna de bladeren versneden werden en zie: men had zowaar iets wat op tabak leek!

Zoals bij bovenstaande bonnen te zien is , waren ook brandstoffen gerantsoeneerd. In die tijd gebruikte men alleen nog maar steenkool . Maar naar gelang de oorlog vorderde werden de kolen zó schaars dat we zelfs af en toe niet naar school konden omdat de kolen bijna op waren . In een oude agenda van de lagere school vond ik nog aantekeningen hiervan (we moesten toen ook op zaterdag nog naar school !) :

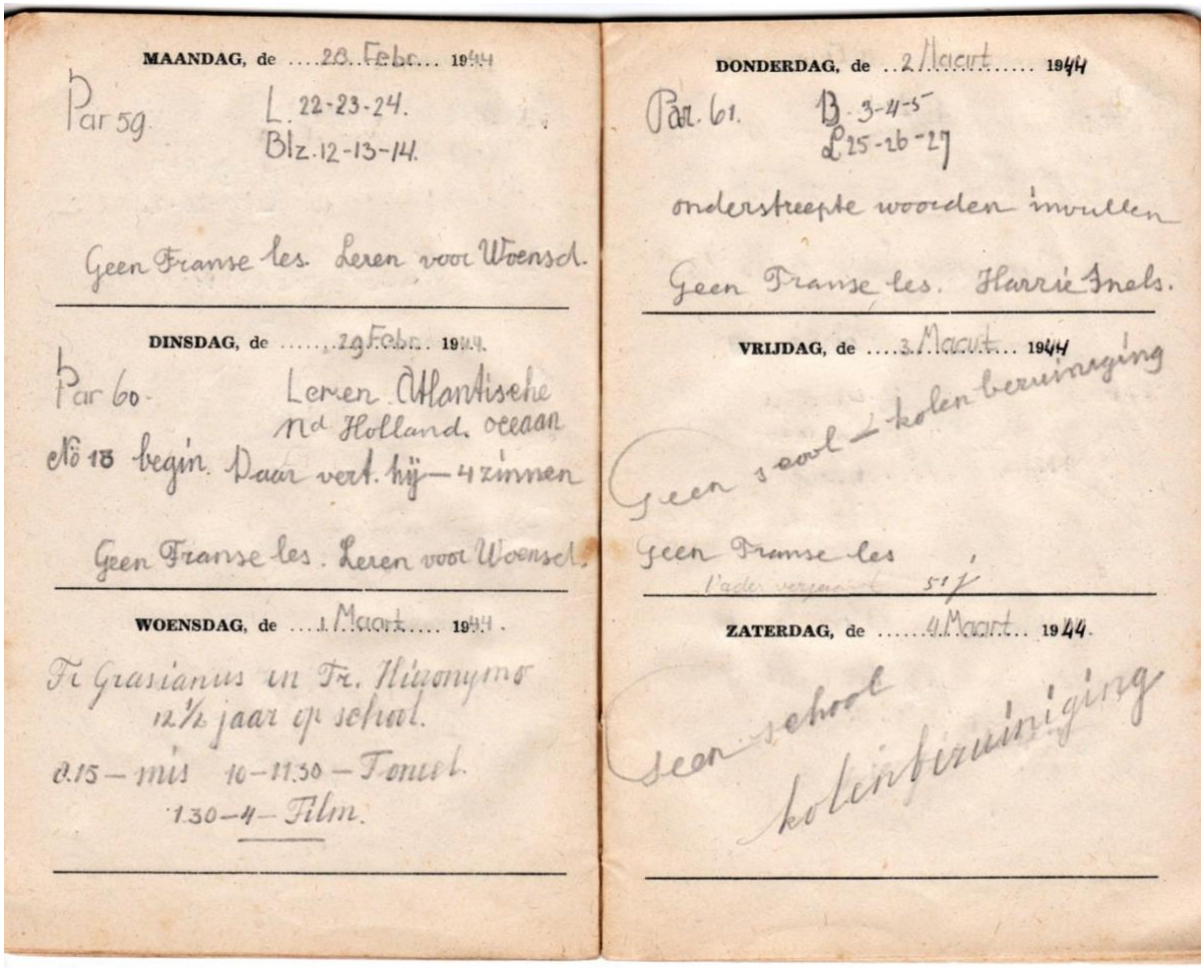
MAANDAG, de 28 Febr. 1944
Par 59. L. 22-23-24. Blz. 12-13-14.
Geen Franse les. Leren voor Woensd.

DINSDAG, de 29 Febr. 1944.
Par 60. Lemen Atlantische nd Holland. oceaan
cfr 13 begin. Daar vert. hij — 4 zinnen
Geen Franse les. Leren voor Woensd.

WOENSDAG, de 1 Maart 1944.
Fr Grasianus en Fr. Hieronymus
12½ jaar op school.
8.15 — mis 10-11.30 — Toneel.
1.30-4 — Film.

DONDERDAG, de 2 Maart 1944
Par. 61. B. 3-4-5 L 25-26-27
onderstreepte woorden invullen
Geen Franse les. Harrie Snels.

VRIJDAG, de 3 Maart 1944
Geen school — kolenbeuinaging
Geen Franse les
l'ade verjaard 5-1

ZATERDAG, de 4 Maart 1944.
Geen school
kolenbeuinaging

Maar net zo goed als steenkool was natuurlijk benzine ook bijna niet meer te krijgen . Er moest zoveel mogelijk ter beschikking blijven voor de Duitse Weermacht . Nu hadden in die tijd nog niet zoveel particulieren een auto maar ziekenwagens , brandweerwagens etc. waren er natuurlijk wel en die kwamen uiteraard als eersten in aanmerking voor het beetje benzine dat er nog was. Sommige autobezitters hadden een grote tank op hun auto gemonteerd waar ze een bepaald soort gas (houtgas) in stookten waar de auto ook op kon rijden.

Maar er werden ook andere “uitvindingen” gedaan :

Het waren tijden van noodgedwongen zuinig zijn en van alles organiseren om maar voldoende te eten en te drinken te hebben en een beetje te kunnen leven . Deze moeilijke en spannende tijd bracht wel een enorme saamhorigheid teweeg . Men hielp elkaar en deed van alles samen. Bij ons in de buurt bv. hadden 4 gezinnen , waaronder ons gezin , besloten gezamenlijk een stuk braakliggende grond in onze straat te kopen , dit te verdelen en daar bv. groenten en aardappelen op te gaan verbouwen om onze rantsoenen wat aan te vullen . En daar er in de oorlog weinig vertier was en weinig te beleven viel , leidde dat er ook toe dat men iedere week één avond bij elkaar kwam om samen te kaarten . . . . . tot dat de avondklok ingevoerd werd . . . (zie verder).

Ook werden velen een beetje veeboer : om wat meer eieren te hebben hielden veel mensen kippen (wat niet mocht) en sommigen , zoals ook onze ouders , kochten zelfs een varken , wat eveneens verboden was . Mijn vader had een hok gebouwd. Toen het beest vetgemest was werd het in onze tuin geslacht. Sensatie ! Maar we hadden wel weer extra vlees !

Soms werd er gewaarschuwd dat er controle kwam . Dan kreeg ieder een paar kippen onder de armen en werden ze gauw naar de slaapkamer gebracht ! Met een varken ging dat natuurlijk moeilijker !

Gelukkig hebben ze ons nooit betrapt.

Ook batterijen voor zaklantaarns werden steeds schaarser . Maar ook daar werd weer wat op gevonden : de zgn. “knijpkat” die als een generatortje werkte:

Als we dat alles vergelijken met de tijd van nu dan mogen de generaties die na de oorlog geboren zijn wel donders goed beseffen in wat voor welvaart ze opgegroeid zijn : vergelijk het bovenstaande maar eens met de overvolle winkels en supermarkten die wij nu al jaren als heel gewoon ervaren .

Maar gelukkig was er in de oorlogstijd ook plaats voor humor . Die was vaak nodig om de moed er in te houden . Onderstaand soort spotprenten werden stiekem verspreid . Het was natuurlijk oppassen dat men er niet mee gesnapt werd.

De Heer Maarschalk GOERING, zijn vertrouweling
De Heer TOON MUSSERT, zijn broeder,
De Heren ROST VAN TONNINGEN en SEYSIE zijn vrienden,
De Heer MAX BLOKZIJL, zijn leerling,

卐

melden U met diepe droefheid het zo vurig verlangde afsterven van hun Fuhrer, die door U allen zo liefelijk verwenst werd, en verzoeken te willen aanwezig zijn bij de lijkplechtigheid van:

ADOLF HITLER

Ridder in de Orde van het eiken kruis van ijzeren haken en ogen met aardappel- en wortelloof.

overleden aan de gevolgen van „anschlusskoorts" en van gebrek aan levensruimte, na een langdurige, slepende blitzkriegepidemie.

De mis van Rek-wie-hem Ether-nam zal worden gecelebreerd door een troep NSBers en landwachters, onder de onbedaarlijk heldhaftige leiding van MUSSERT en RAUTER (die binnenkort aan de beurt zijn).

De grandiose blijde uitvaart zal defileren te den Haag op het Binnenhof en geschouwd worden door WINSTON CHURCHILL en Gen. EISENHOWER met hun gevolg! Goebbels, minister van Nazi-propaganda, zal, om de feeststemming te verhogen, daarvoor de de in Nederland gestolen klokken en radio's ter beschikking stellen.

Geen bloemen, enkel dansmuziek is troef.

R I P. (Recht In de Put.)

GOEBBELS: Mijn Fuehrer, overal hangen de vlaggen uit!!!
HITLER: Ja..... hm..... witte.

Een maatregel die in 1943 onze vrijheid nog meer beperkte was de zgn. avondklok ; van ’s-avonds acht uur tot ’s-morgens zes uur mocht men niet meer de straat op . Ook samenscholingen werden verboden. Bijzonder bedreigend was een verordening dat, als men zich verzette tegen de openbare macht , men de doodstraf kon krijgen ! ! (zie hieronder bij punt 5) .

NIEUWE TILBURGSCH

TILBURGSCH DAGBLAD waarin opgenomen TILBURGSCHE COURANT,

ZATERDAG 1 MEI 1943

25.

NUMMER BESTAAT UIT TWEE PAGINA'S.

POLITIESTANDRECHT

VOOR HET GEHEELE LAND AFGEKONDIGD

Van 20 uur tot 6 uur moet iedereen binnen zijn

Samenscholingen van meer dan 5 personen verboden

’s-GRAVENHAGE, 1 Mei. — het Rijkscommissariaat maakt bekend: .

De Rijkscommissaris voor het bezette Nederlandsche gebied heeft op grond van .de artikelen 62 en volgende der verordening openbare orde 1943 met onmiddellijke werking voor het .bezette Nederlandsche gebied in zijn geheel het politiestandrecht afgekondigd en in verband hiermede beschikt:

„Ik beveel, dat een ieder zich heeft te onthouden van iedere handeling, welke de openbare orde en de veiligheid van het openbare leven zou kunnen verstoren of in gevaar zou kunnen brengen, en zich heeft te schikken naar de bijzondere maatregelen, welke ik, daarbij uitdrukkelijk de aandacht vestigende op de scherpte van het politiestand-

„1) hij die deelneemt aan samenscholingen in het openbaar van welken aard ook,

2) hij die weigert zijn werk te verrichten, zij het ook door een uitsluitend passief gedrag, die staakt of die werknemers uitsluit,

3) hij die zonder daartoe gerechtigd te zijn, schiet-, slag- of stootwapenen bij zich draagt of in zijn bezit heeft,

4) hij die pamfletten vervaardigt, verspreidt, of in zijn bezit heeft, welke de openbare orde zouden kunnen verstoren,

5) hij die zich tegen de openbare macht verzet, wordt standrechtelijk veroordeeld en wordt derhalve ingevolge artikel 66 der verordening openbare orde 1943 in het algemeen gestraft met den dood.

hoofd koel

vier provincies het politie-
gekondigd is dit thans uitge-
ncies van ons land. Hiermede
etreden zooals we dien in Ne-
gekend hebben. Redenen
andsche publiek wellicht wat
over staat en zich niet vol-
an de situatie realiseert. Niets
s volk rampzaliger kunnen
andrecht niet naar zijn juiste
zou worden. Overigens de
endmakingen, waarin mede-
rdt van de bepalingen, welke
n de openbare orde moeten
van de op de overtreding ge-
n aan duidelijkheid niets te
weerstand biedt wordt straf-
ld en zal derhalve volgens de
bescherming van de openbare
t den dood gestraft worden.
zich, dat het thans bittere
enkele aanleiding te meenen,
vaart zal loopen. Dergelijke
ngen zouden oorzaak kunnen
l vloeide, terwijl dit had kun-
den. Het volk van Nederland
aan doen geen oor te leenen
waarvan de gevolgen onver-
igen hoofd zullen komen, ter-
t niet-naleving der bepalin-
oren — zooals steeds bij der-
n — buiten schot blijven.

Een andere rigoureuze maatregel was op een gegeven moment de verplichting van iedereen om zijn of haar radiotoestel in te leveren. De bezetter wilde nl. beslist niet dat men naar Radio Oranje luisterde die vanuit Engeland uitzond . Die berichtte in de tweede helft van de oorlog nl. teveel over de Duitse verliezen terwijl men ook codes doorgaf ten behoeve van het verzet.

NEDERLANDSCHE REGEERINGS VOORLICHTINGSDIENST

STRATTON HOUSE—STRATTON STREET—LONDON, W.1

RADIO-ORANJE

JE MAINTIENDRAI

With the compliments of
"RADIO - ORANJE"
Neth. Govt. Inf. Bureau,
LONDON.

- MIDDAG-UITZENDING - Nieuwe Serie No 1477 - DONDERDAG, 9 November 1944. -

MUZIEK: "In naam van Oranje doet open de poort" - Signature tune.

OMROEPER: Hier "RADIO-ORANJE" - de stem van Strijdend Nederland - op 1500 Meter, en in de 41, 31, 19 en 16 Meterband. Goeden middag, luisteraars in Nederland, in Oost en West, op zee, of waar ook ter wereld.

LBURGSCHE COURANT

VRIJDAG 14 MEI 1943

K 2325.

DIT NUMMER BESTAAT UIT TWEE PAGINA'S.

in opgenomen TILBURGSCHE COURANT, DAGBLAD VAN HET ZUIDEN (77e Jaargang).

BESCHIKKING.

RADIO-ONTVANGTOESTELLEN VERBEURD VERKLAARD.

Plaats en tijd van inlevering worden binnen tien dagen bekend gemaakt.

Radio-distributiecentralen blijven bestaan.

Heden is uitgevaardigd de onderstaande beschikking betreffende het verbeurdverklaren van radio-ontvangtoestellen:

Op grond van artikel 64 der Verordening Openbare Orde 1943 beschik ik met het oog op de handhaving der openbare orde en veiligheid,o onder verwijzing naar het door den Rijkscommissaris voor het bezette Nederlandsche gebied afgekondigde politiestandrecht:

Artikel 1.

(1) Alle zich in het bezette Nederlandsche gebied bevindende radio-ontvangtoestellen, -toebehooren en -onderdeelen zijn met onmiddellijke werking verbeurd verklaard.

(2) Dit is niet van toepassing op radio-ontvangtoestellen, -toebehooren en -onderdeelen, waarvan de voor den bouw van radio-ontvangtoestellen, -toebehooren en -onderdeelen toegelaten fabrikanten eigenaar of houder zijn.

(3) Ieder beschikken over verbeurdverklaarde radio-ontvangtoestellen, -toebehooren en -onderdeelen, alsmede de beschadiging daarvan is verboden.

ALS HET ERGENS SPOOKT . .

Een groot aantal Nederlandsche journalist is deze week te Den Haag bijeen gekomen o daar uit den mond van den Groningschen hoo leeraar in de anatomie, prof. dr. De Burlet, e verslag te aanhooren omtrent diens bevinding op de plaats van de Katijnsche bloedbruilo

Daar iedereen toch al zulk een natuurlijken grooten afkeer heeft van moord en doodsla laat het zich nauwelijks beschrijven welke g voelens den toehoorder bekruipen, wanneer de in aanraking komt met een wetenschapper prof. De Burlet, die zoo juist als een der eerst naar West-Europa is teruggekeerd van een voor enkele weken voor de wereld nog onbeke Russisch dorp, waar de verschrikkelijkste mass moord is geschied, die ooit is opgeteekend in annalen der geschiedenis. De beschrijvingen v den Bartholomeus nacht of de christenvervolgt gen der Turken mogen in onze jonge jaren menigeen al een diepen, door de daarin verme verschrikkingen bijna ongeloofwaardigen indr hebben gemaakt, de waarheid omtrent het eige tijdsche gebeuren van Katyn was door d afschuw, welke deze ontzettende massamoo verwekt, voor de meesten onzer echter zoo ve schrikkelijk, dat we ze aanvankelijk zelfs te nauwernood zonder scepsis konden aanvaard ook al lag 't bosch van Katyn in Sovjet-Rusla en ook al kon zelfs de geringste twijfel geen sta houden tegenover de feiten. Voorzeker is drijfveer van deze aanvankelijke scepsis bij vel niet slechts gelegen geweest in het feit, dat ontdekking van Katyn geschiedde in zulke wogen dagen.

Wanneer ge het ooggetuigenverslag hoort leest van prof. De Burlet, een anatoom, die v trouwd is met lijkenlucht en ontbinding, dc die u den aanblik en de verpestende luc schetst van de massa's lijken in uniformen laarzen in het woud van Katyn als de me

Maar Nederlanders zijn inventief en vaak niet bang voor de mogelijke gevolgen : men knutselde zelf radio's in elkaar , of , zoals bij ons thuis : mijn vader leverde een héél oude radio in en hield de nieuwere die we altijd gebruikten. Men kon die echter natuurlijk niet open en bloot in huis zetten . Iedereen verzon wel een plekje : op zolder tussen een hoop rommel ; in de kruipruimte onder het huis ; in een schuurtje in de tuin en noem maar op . En als Radio Oranje dan uitzond kroop iedereen bij elkaar om de berichten zo goed mogelijk op te vangen (de ontvangst was vaak minimaal met soms veel Duitse stoorzenders).

Eigen gemaakte radio

Stiekem luisteren en na het nieuws de radio weer gauw verstoppen.

Ingeleverde radio's worden in gemeentehuizen opgeslagen

Wat betreft de oude radio die mijn vader ingeleverd had ; die was zó oud dat de Duitsers hem op het Gemeentehuis hebben laten staan en hij hem na de oorlog weer terug kreeg !

Over clandestiene radio's gesproken : gedurende een bepaalde tijd konden wij naar het nieuws van Radio Oranje luisteren op een wel zeer speciale manier . Wij hadden toen nl. een Duitse militair ingekwartierd. Hij zat op een kantoor dat ze gevestigd hadden in het klooster van de Fraters bij ons in de straat . Alle huizen in de buurt waren bekeken en wanneer men vond dat er ergens wel een inwoner bij kon , werd men verplicht een militair in huis te nemen. Wij waren dus ook de klos. De gast die wij toegewezen kregen heette Karl-Heinz Ehlert en kwam uit Rostock .

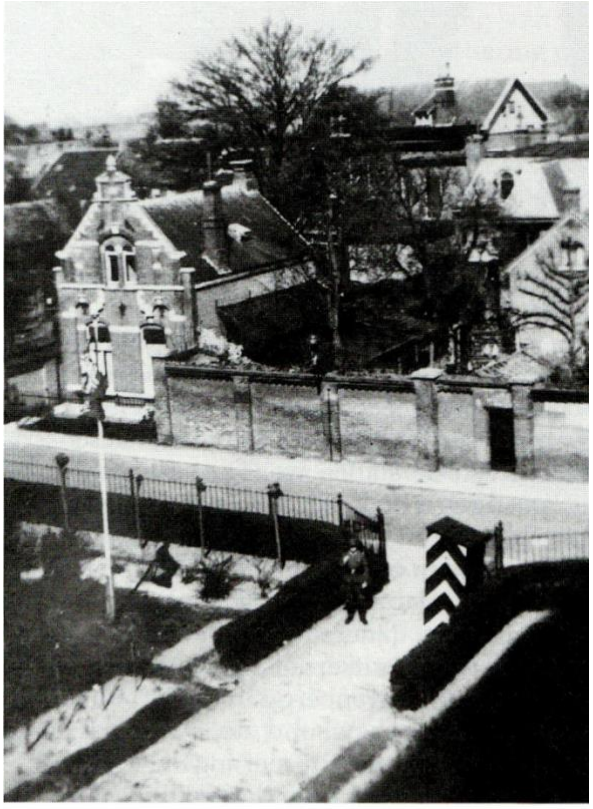

Een Duitse schildwacht bij de ingang van het fraterklooster.

Het was gelukkig een *goede* Duitser die gewoon voor de dienstplicht opgeroepen was en absoluut geen Nazi . Hij had een hekel aan de oorlog . Van mijn ouders had hij vernomen dat bij mijn oom en tante de Bont , die op de Tilburgseweg woonden , ook een militair , een officier , ingekwartierd was die hij kende. Deze officier was kennelijk wél heel fanatiek en daarom gaf hij mijn ouders de tip tegen mijn oom en tante te zeggen dat ze erg voorzichtig moesten zijn met wat zij allemaal tegen hem zeiden.

Vaak , als hij naar zijn werk ging , zette hij de radio op zijn kamer op Radio Oranje met de mededeling: “Ich weiss von nichts”!

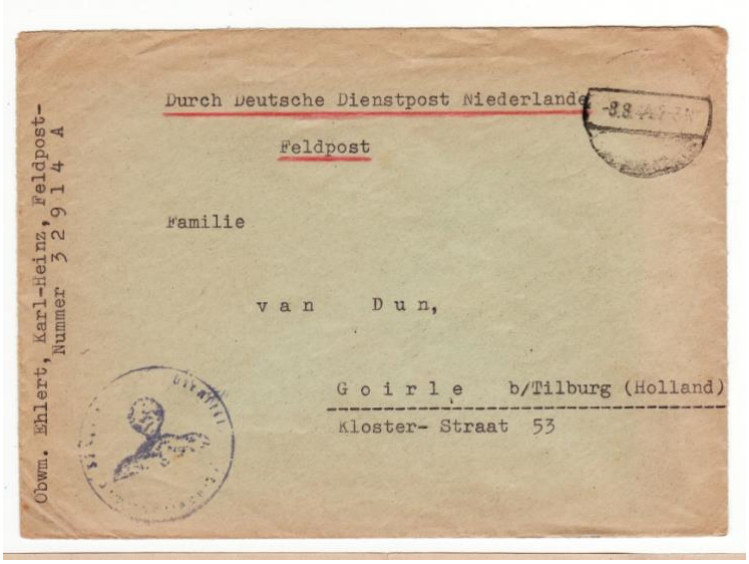

Obwm. Ehlert, Karl-Heinz, Feldpost-Nummer 32914 A

Durch Deutsche Dienstpost Niederlande

Feldpost

Familie

van Dun,

Goirle b/Tilburg (Holland)

Kloster- Straat 53

Toen hij weer bij ons weg was heeft hij vanuit zijn woonplaats nog een brief gestuurd . Hij vond het zo leuk bij ons dat het voor hem ***best nog een paar jaar langer had mogen duren !*** Nou , voor ons niet dus !!

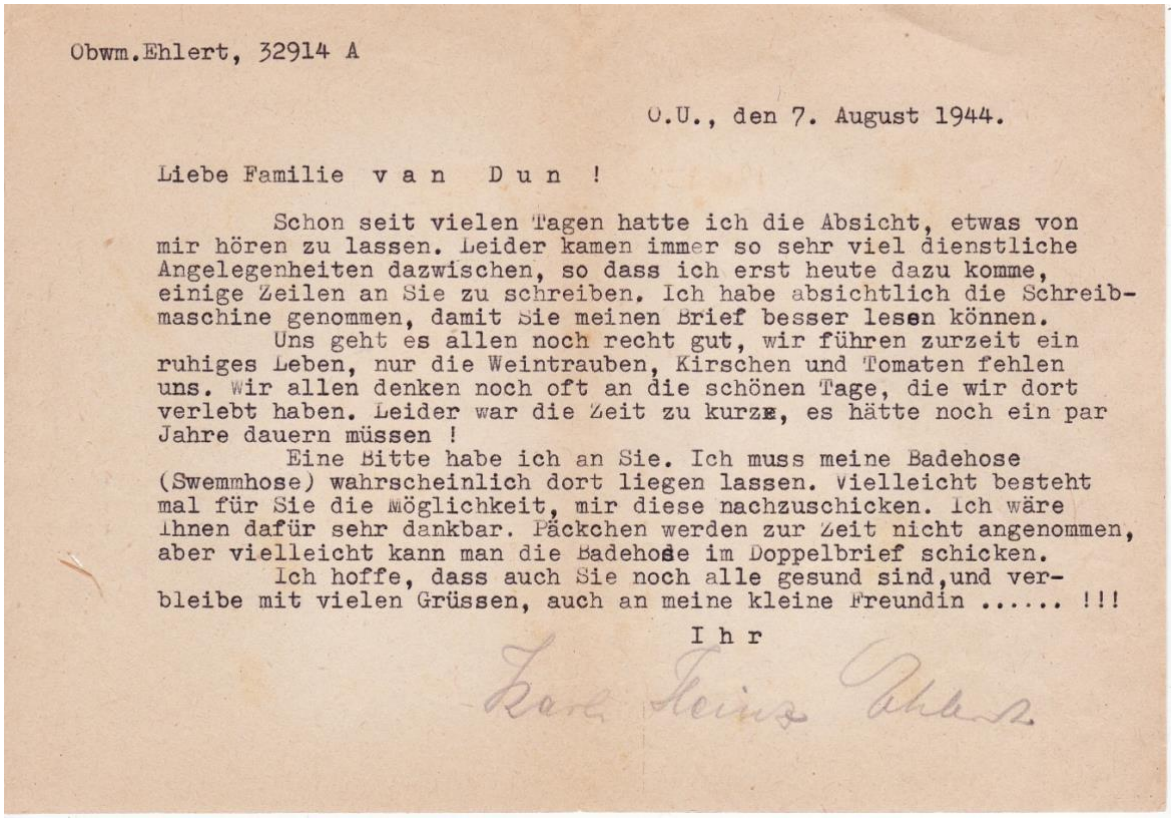

Obwm.Ehlert, 32914 A

O.U., den 7. August 1944.

Liebe Familie van Dun !

Schon seit vielen Tagen hatte ich die Absicht, etwas von mir hören zu lassen. Leider kamen immer so sehr viel dienstliche Angelegenheiten dazwischen, so dass ich erst heute dazu komme, einige Zeilen an Sie zu schreiben. Ich habe absichtlich die Schreibmaschine genommen, damit Sie meinen Brief besser lesen können.

Uns geht es allen noch recht gut, wir führen zurzeit ein ruhiges Leben, nur die Weintrauben, Kirschen und Tomaten fehlen uns. Wir allen denken noch oft an die schönen Tage, die wir dort verlebt haben. Leider war die Zeit zu kurze, es hätte noch ein par Jahre dauern müssen !

Eine Bitte habe ich an Sie. Ich muss meine Badehose (Swemmhose) wahrscheinlich dort liegen lassen. Vielleicht besteht mal für Sie die Möglichkeit, mir diese nachzuschicken. Ich wäre Ihnen dafür sehr dankbar. Päckchen werden zur Zeit nicht angenommen, aber vielleicht kann man die Badehose im Doppelbrief schicken.

Ich hoffe, dass auch Sie noch alle gesund sind,und verbleibe mit vielen Grüssen, auch an meine kleine Freundin ..... !!!

Ihr

Karl Heinz Ehlert

De “Freundin “ waar hij over schrijft was mijn nicht Johanna Danklof , die hij kennelijk erg leuk vond.

Hoe het verder met de zwembroek afgelopen is weet ik niet !

Ook werden we in de loop van de oorlog geconfronteerd met alles wat er in de lucht gebeurde. De geallieerden vlogen vanuit Engeland regelmatig naar Duitsland om daar op strategische punten hun bommen te laten vallen. De Duitsers probeerden het uiteraard niet zo ver te laten komen en stuurden hun jachtvliegtuigen er op af (o.a. Heinkels en Messerschmitts). Dit leidde vaak tot luchtgevechten boven ons land waarbij geallieerde jachtvliegtuigen (o.a. Spitfires en Hurricanes) hun bommenwerpers trachtten te beschermen.

Ik kan me nog herinneren dat ik met mijn moeder een keer in onze tuin naar zo'n luchtgevecht , dat boven onze hoofden plaatsvond , heb staan te kijken . Uiteraard waren we ontzettend bang dat een vliegtuig zou worden neergeschoten en wie weet waar bij ons in de buurt terecht zou komen. Gelukkig gaven beide partijen het na een tijdje op en vlogen ieder zijns weegs.

Luchtgevecht

Met name tegen het einde van de oorlog hoorden we steeds meer avonden enorme aantallen bommenwerpers richting Duitsland vliegen. Steeds weer dat doordringende gezoem dat soms wel een uur duurde. En dan na een uurtje of zo weer hetzelfde , maar dan in omgekeerde richting . Op het vliegveld van Gilze-Rijen stond Duits afweergeschut dat probeerde geallieerde toestellen neer te schieten . Om de toestellen beter te lokaliseren gebruikten ze zoeklichten. Iedere avond dat er vliegtuigen overkwamen was de lucht vol met lichtbundels :

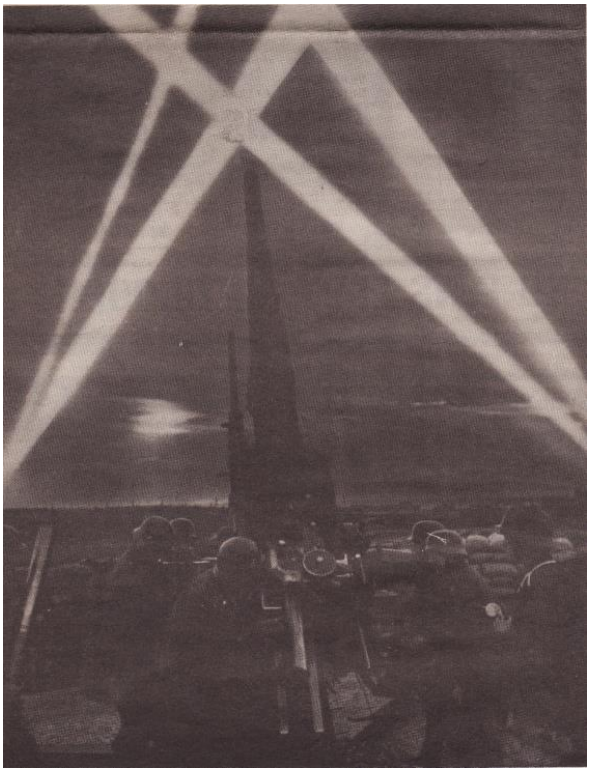

Om de Duitsers te misleiden werden ook regelmatig grote hoeveelheden stroken van een soort zilverpapier uit de vliegtuigen naar beneden gegooid .

Die vonden wij dan later op straat en in de tuin terug.

Het exemplaar van de foto hiernaast bevindt zich nog in mijn verzameling.

Het kon natuurlijk niet uitblijven dat er ook in Goirle en omgeving geallieerde vliegtuigen neerstortten die geraakt waren door het Duitse afweergeschut . Bv.op 23 april 1944 zondagnacht om ca. 2 uur stortte een Halifax- bommenwerper niet heel ver van ons neer op een boerderij , “Het Loo” genaamd , vlak naast de Abcovenseweg aan het begin van het weggetje naar de “7 Vennen”. Ik herinner me nog dat we , toen we het ’s-morgens hoorden , zijn gaan kijken maar de omgeving was al afgezet ; we konden er niet meer bijkomen.

Een “Halifax”- bommenwerper

brand blussen na de crash

De ravage na de crash op 23.4.1944.

Hoewel de Duitsers zo snel mogelijk de omgekomen bemanningsleden (één had het overleefd) weghaalden en de ravage meteen lieten opruimen , waren er toch lieden geweest die kans hadden gezien wat brokstukken te bemachtigen . Een item wat toen zeer geliefd was , waren stukjes plastic uit het vliegtuig . Het was onze eerste kennismaking met kunststof. Men kon er van alles uit maken . Ik weet nog dat ik ook een stukje van iemand had kunnen krijgen waar ik toen een ring van gemaakt heb. Ook stukjes nylon zagen we toen voor het eerst . Hier waren de parachutes van vervaardigd. We vonden dat heel aparte nieuwigheden , die we in Nederland nog niet kenden.

Omdat Duitsland natuurlijk heel veel soldaten nodig had om op alle fronten te vechten bleven er maar weinig mannen over voor de industrie die natuurlijk ook van levensbelang was . Men probeerde daarom uit de bezette landen mannen te charteren om o.a. voor de oorlogsindustrie te gaan werken.

Toen er zich niet genoeg kandidaten aanmeldden , ging men jonge mannen *verplichten* in Duitsland te gaan werken. Dat leverde in veel gezinnen een enorme stress op. Iedereen die *misschien* opgepakt zou kunnen worden zorgde ervoor dat hij , óf een goede reden had waarom hij niet gemist kon worden , óf hij dook tijdelijk onder als men via via doorkreeg dat de Duitsers weer op pad gingen om mannen te zoeken die dan verplicht werden naar Duitsland te gaan.

Ook de arbeidsbureau's werden ingeschakeld om arbeiders te ronselen voor de Duitse industrie.

Ook bij ons in huis hadden we af en toe van die tijdelijke onderduikers. Bij de werkgever van mijn vader , was Jan Mes sr. directeur . Vier zonen van hem kwamen successievelijk (zoals dat vroeger ging) ook in het bedrijf als adjunct-directeur. Deze zonen waren in de oorlogsjaren in de gevaarlijke leeftijd : zij liepen ook kans plotseling verplicht te worden naar Duitsland te gaan. Hoe het precies werkte weet ik niet , maar kennelijk was er een goede "tamtam" zodat iedereen er tijdig op attent gemaakt werd dat er weer een zgn. "razzia" aankwam. De Duitsers kwamen meestal 's-avonds of 's-nachts de huizen langs waarin men "kandidaten" wist ; men had dan uiteraard de meeste kans dat de betrokken personen thuis waren. Tijdens deze risicovolle dagen verstopten de twee oudste zonen Mes zich dan op een moeilijk vindbaar zoldertje ergens in de fabriek. De twee jongsten sliepen dan bij ons thuis . Ik herinner me dat mijn vader dan 's-avonds steeds de straat op ging om te kijken of de kust veilig was. Hoe hij dan de twee zonen een seintje gaf dat ze konden komen weet ik niet (telefoon hadden we nog niet) maar telkens slaagden ze er toch in om ongezien bij ons binnen te komen . Achteraf heb ik me goed gerealiseerd hoeveel risico's onze ouders daarmee eigenlijk liepen Op dit soort hulp stonden zéér zware straffen.

De "limit" was een paar keer dat , terwijl de twee zonen bij ons boven sliepen, beneden de Duitse militair sliep die bij ons ingekwartierd was. Waarschijnlijk hebben mijn ouders de afweging gemaakt dat het hier een "goede Duitser" betrof (zie boven). Uiteraard werd er wel zorgvuldig voor gewaakt dat de zonen zich beslist niet lieten horen en dat ze 's-morgens achterom weggingen vòòr Ehlert opstond.

Na de oorlog kregen we nog legio verhalen te horen over risico's die de mensen liepen om anderen te helpen . Achteraf realiseerden wij ons dat er toen een enorme saamhorigheid leefde . Maar ook veel achterdocht . . .

Wat me nl. ook altijd bijgebleven is , is dat er Nederlandse mannen waren die zich door de Duitse bezetter lieten overhalen om ofwel lid te worden van de Duitsgezinde "Nationaal Socialistische Beweging" , kortweg NSB genaamd , ofwel in dienst te treden bij de Waffen-SS , de meest gewelddadige tak van het Duitse leger. Zij werden vaak onze "landverraders" die niet schroomden om eigen landgenoten te verraden .

Om terug te komen op de achterdocht die men gedurende de oorlog moest hebben : als je lang in een straat woont , zoals mijn ouders in de Kloosterstraat , dan zou je denken dat je je buren , waar we altijd goede contacten mee hadden , zou kunnen vertrouwen.

Maar plotseling bleek dat onze buurman , Ben Bredo , lid geworden was van de N.S.B. en erger nog : hij meldde zich daarna vrijwillig om voor de Duitsers tegen Rusland te gaan vechten. Ik weet niet of dat bij de Waffen-SS was. Of hij daar gesneuveld is , weet ik niet , maar ik kan me in ieder geval niet herinneren dat ik hem later nog ooit gezien heb.

Ik herinner me ook dat er in Goirle nog een andere N.S.B.-er woonde : veldwachter Jansen. Hij had zijn huis in de Van Hessel-Kasselstraat (vooraan ergens rechts , vlak bij de Dorpsstraat). Hij zat eens bij een hypnotiseur in de zaal die hem onder hypnose bracht en hem op zijn knieën een schoteltje melk liet leeglikken . Dat was natuurlijk een ontzettende vernedering voor zo'n "belangrijke" man. Vooral daar hij sindsdien in Goirle de bijnaam kreeg van "Poetje" Jansen (= "Poesje Jansen").

Het politiekorps voor het oude gemeentehuis. Tweede van rechts gemeenteveldwachter Jansen.

Maar geleidelijk aan kwam er toch een beetje zicht op dat de oorlog langzamerhand ten einde liep. De Duitsers begonnen op verschillende fronten terrein te verliezen . Helemaal enthousiast was iedereen toen op 6 juni 1944 bekend werd dat de geallieerden in Normandië geland waren. Van daar uit moest men Europa van het juk van de Duitse bezetter bevrijden.

Gedurende de maanden die volgden werd er nog meer dan anders in het geniep naar Radio Oranje geluisterd. We hoorden over zware gevechten in Frankrijk maar geleidelijk aan ook over overwinningen die de geallieerden maakten op de Duitsers die zich steeds verder moesten terugtrekken. Het front kwam steeds dichter bij . Ik herinner me nog dat er op een gegeven moment bij ons 3 Duitse soldaten in de keuken op de vloer zaten die door mijn moeder , uit medelijden , naar binnen gehaald waren. Ze konden maar amper meer op hun benen staan en zagen er niet uit ; ze beweerden dat ze op de vlucht waren en te voet uit Frankrijk kwamen. De Duitsers hadden zo weinig materieel meer over dat velen gedoemd waren om te voet te proberen Duitsland te bereiken. Ook waren er die alles in beslag namen wat nog kon rijden : van handkarren tot hier en daar wat fietsen die aan de inlevering ontkomen waren (die , vanwege het gebrek aan rubberen banden , voorzien waren van houten exemplaren : de zgn. "antiklap"-fietsen) .

"antiklap"-fiets wordt gevorderd

De paniek bij de Duitsers kwam nog het best tot uiting toen de geallieerden begin september weliswaar tot in België gekomen waren maar vanwege de stagnerende bevoorrading even “plaats rust” moesten houden. Maar volgens de geruchtenstroom waren ze de Nederlandse grens al gepasseerd . Dit had tot gevolg dat veel Duitse soldaten, maar ook veel burgers die met de Duitsers gecollaboreerd hadden (zoals bv. N.S.B.-ers) , plotseling in grote paniek naar Duitsland probeerden te ontkomen. De dag dat dit massaal gebeurde (5 september 1944) is bekend gebleven als “Dolle Dinsdag”.

In de loop van september kwam de oorlogsmachine van de geallieerden weer in beweging en werd half september voet gezet op Nederlandse bodem (Maastricht) . Wij zagen op een dag ook veel vliegtuigen met zweefvliegtuigen er achter aan overkomen . Later bleek dat die onderweg waren naar Arnhem . Deze aanval bleek later een groot fiasco te zijn geworden. Ze werd bekend als “de slag om Arnhem”.

Wij hoopten toen natuurlijk ook vlug bevrijd te zijn ; de geallieerden al zó dicht bij , dat kon nooit lang meer duren . Maar niets was minder waar . Weliswaar werden zowel Hilvarenbeek (vanuit Eindhoven) als Poppel op 4 oktober 1944 bevrijd , bij de grens met Goirle stokte plotseling de boel.

Later bleek dat de oorzaak lag in de vertraging van aanvoer van voorraden en materieel omdat de haven van Antwerpen nog niet veroverd was (zie hierover verder) . Bovendien stuitte men in de bossen van Poppel , Aerle en Nieuwkerk op verbeten Duitse weerstand. Het gevolg was dat we nog *3 weken* moesten wachten voor dat op 27 oktober Goirle en Tilburg eindelijk bevrijd werden. En wát voor weken !

Weliswaar had op 5 oktober een Engels bataljon gesteund door Canadese tanks vanuit Poppel geprobeerd door te stoten naar Goirle maar ze werden op de Poppelseweg ter hoogte van de Hoge Vonderse Brug over de Ley door de Duitsers buiten gevecht gesteld.

Hoge Vonderse Brug Goirle

Kapotgeschoten Canadese Stuart- tank in het buitengebied van Goirle

(op de tank links mijn neef Piet de Bont en naast hem Ben Spengberg, een van zijn vrienden)

De toren van de St.Janskerk, die door de Duitsers als uitkijkpost werd gebruikt, was regelmatig het doelwit van de Engelse artillerie.

Op diezelfde 5e oktober begonnen de Engelsen vanuit Poppel , of daar ergens in de buurt , Goirle te beschieten . Ze wisten kennelijk dat er Duitse uitkijk- en verkenningsposten in Goirle zaten. Ook de Duitsers lieten zich niet onbetuigd : met artillerie , die opgesteld stond op de Nieuwkerkse Dijk , werd er duchtig teruggevuurd , kortom het werd nu ook voor ons echt oorlog !

Daar er een uitkijkpost in de toren van de St.Janskerk zat was dat al meteen een doelwit .

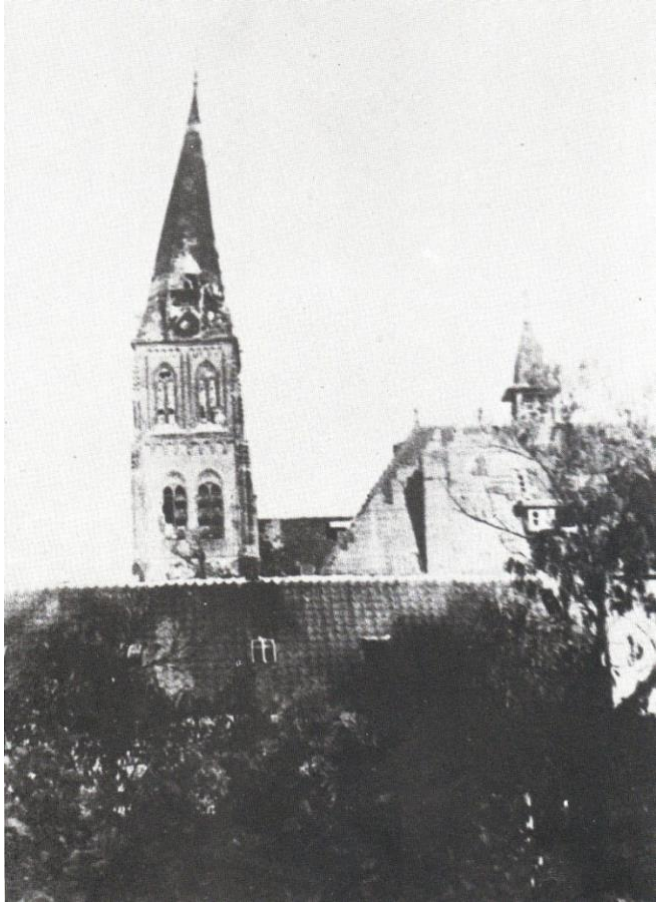

Kapotgeschoten toren van de St.Janskerk ; ook het middenschip werd flink beschadigd

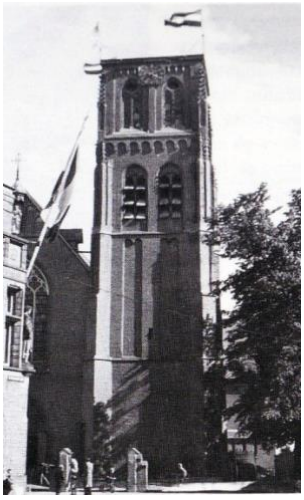

Ik herinner me nog dat we op 5 oktober 's-middags op straat stonden te kijken hoe er telkens weer granaten in de spits van de kerk sloegen . Uitermate dom natuurlijk , maar we beseften toen het gevaar nog niet. En meerdere mensen met ons niet , want naderhand bleek dat er ook veel buiten stonden te kijken in straten , die precies in de vuurlinie van de Engelse artillerie lagen , o.a. in de Bergstraat en Besterdstraat en omgeving. Het gevolg : in één namiddag 11 doden door granaten die te vroeg neerkwamen.

De spits van de toren van de kerk was zó beschadigd dat hij 3 dagen na onze bevrijding plotseling afbrak en op het dak van de kerk terecht kwam. Gelukkig waren er geen mensen in de kerk. Het heeft nog enkele jaren geduurd voor de spits weer opgebouwd kon worden.

De onheilstijding van de 11 gevallen dorpsgenoten werd uiteraard al gauw bekend in het dorp en vanaf dat moment zocht iedereen zijn toevlucht in kelders of in de zelf gebouwde schuilkelders. Wij ook dus. We waren maar wát blij dat mijn vader onze redelijk grote kelder in het begin van de oorlog flink had laten stutten.

Er werd beddengoed naar beneden gebracht waar we in de nacht van 5 op 6 oktober al meteen gebruik van maakten. En dat was maar goed ook want 's-nachts begonnen de granaten alweer over ons heen te fluiten.

En wat we toen nog niet wisten was , dat bij een boer (ik geloof dat het boer Moonen was)in de huidige Van Haestrechtstraat , die toen nog Molenweg heette , een Duitse radiopost zat , hetgeen kennelijk ook bij de Engelsen bekend was. Logisch dus dat die ook vanuit Poppel of ergens daar in de buurt , onder vuur werd genomen. Het beroerde was echter dat toen o.a. ons huis (Kloosterstraat nr. 53) , in de vuurlinie kwam te liggen ! We kwamen er toen achter dat , als je de granaten hoorde fluiten , je niet bang hoefde te zijn ; die gingen over je hoofd heen. Maar een granaat , die ergens om je heen terecht kwam , hoorde je van te voren *niet*. Ik zal nooit vergeten dat we 's-nachts plotseling een doffe dreun of klap hoorden , onmiddellijk gevolgd door gerinkel van glas dat door merg en been ging . En of het nog niet erg genoeg was vulde de hele kelder zich meteen met kruiddampen ; je kon elkaar niet meer zien zitten van de rook. En stínken ! ! We zaten als bange vogeltjes bij elkaar en ons hart klopte in de keel . Maar ondanks dat probeerde mijn moeder ons toch gerust te stellen , terwijl ze zelf ook doodsbang moet zijn geweest ! Ik heb me dat later pas gerealiseerd en heb daar nog een enorme bewondering voor.

Toen alles weer een beetje rustig leek en de kruiddampen waren opgetrokken ging mijn vader toch even de kelder uit om te kijken hoe het huis er uitzag. Toen hij terugkwam vertelde hij dat er een granaat achter het huis , in de volière , ingeslagen was en dat aan de achterkant (waar ook het kelderraam zat waardoor de kruiddampen naar binnen waren gekomen) alle ruiten kapot waren. Het idee dat wij maar amper 5 meter van de inslag bij elkaar zaten ! Gelukkig in de versterkte kelder !

Maar daar bleef het niet bij : naderhand bleek dat er in die zelfde nacht in de berging in de tuin nog een tweede granaat ingeslagen was . Later in die nacht ging bij ons de bel. Mijn vader ging met de moed der wanhoop naar de voordeur terwijl het fluiten van de granaten gewoon doorging. Onze buurman Adriaansen kwam even later met zijn vrouw de kelder in met haar arm helemaal onder het bloed. Hij vertelde dat zij ook in de kelder zaten maar dat zijn vrouw daar even uit was gegaan omdat ze nog even iets voor de kinderen moest gaan pakken . Juist op dat moment sloeg de granaat in onze berging in en kreeg zij een scherf in haar arm . Gelukkig was onze buurman een E.H.B.O.-er zodat hij bij ons provisorisch met wat handdoeken haar arm kon verbinden. Naar de dokter gaan was natuurlijk onder al dat granaatvuur niet mogelijk ; dat kon pas 's-morgens toen het inmiddels weer wat rustiger geworden was .

In de 3 weken die volgden was het afwisselend rustig en dan begon het gefluit plotseling weer. Voor alle zekerheid bleef iedereen dus maar in de kelder of schuilkelder . En wie er geen had zocht heil bij anderen . Ook de grote kelders van de beide pastorieën en van de Fraters werden opengesteld voor mensen die nergens heen konden . We hoorden dat in de kelder van de Fraters ook een provisorisch noodhospitaaltje ingericht was.

◄ Op 5 oktober 1944 begon de beschieting van Goirle. De bevolking moest tot de bevrijding op 27 oktober de nachten doorbrengen in schuilkelders. In de kelders van het fraterhuis werd een ziekenboeg ingericht.

E.H.B.O.-ers gingen, als er weer ergens gewonden of doden gevallen waren , met gevaar voor eigen leven met gammele brancards op fietswielen de straat op om ze naar de dokter of naar het hospitaaltje bij de Fraters te brengen. In de ergste gevallen zelfs naar het Ziekenhuis in Tilburg.

Ik meen dat er in die weken ook een van deze E.H.B.O.-ers gedood is door een granaat .

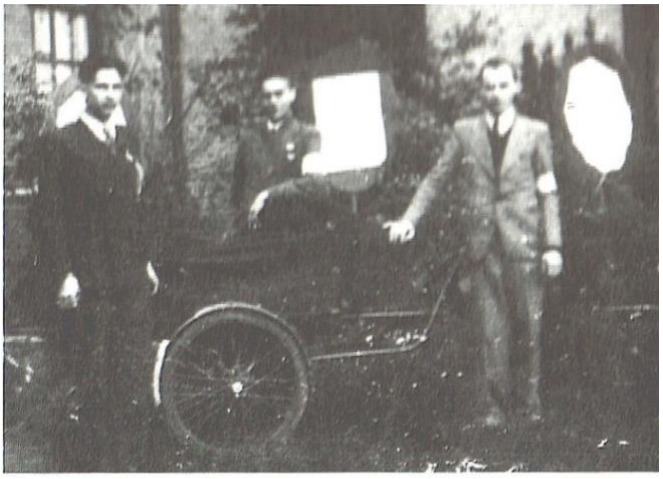

Enkele van de Goirlese E.H.B.O-ers, vlak na de bevrijding vóór het fraterhuis. Met hun mobiele brancard waren zij steeds paraat om hulp te bieden.

Nooit hebben we geweten dat je wereld zò klein kon worden : door steeds maar weer die dreiging van onverwachte granaatinslagen kwam je nauwelijks verder dan waar je woonde . Wij hadden het geluk dat er bij ons een bakker en een kruidenier in de straat zaten , waar je eens wat etenswaar kon gaan halen ; als er tenminste nog iets te koop was want er werd links en rechts ook gehamsterd. Ik weet dat onze ouders al eerder wat meel ingeslagen hadden waarvan mijn vader in een los bakoventje (ik zie het nog voor me) , als het eens een dag wat rustig was , een brood ging bakken. Maar het is me ook bijgebleven dat hij het brood er wel eens te vroeg uithaalde omdat hij : òf net zo'n keukenprins was als ik nu , òf dat het oventje niet geschikt was , òf dat hij , doordat hij bang was dat de beschietingen weer zouden beginnen , weer zo gauw mogelijk de kelder in wilde. Feit was in ieder geval dat het brood dikwijls behoorlijk klef was . Maar als je niets anders hebt en toch honger , dan eet je het wel !

Dat de wereld zo klein geworden was ontdekte mijn vader ook toen hij vond dat hij toch eens naar Van Besouw moest gaan om te kijken hoe alles er daar bij stond. Hij deed dat op een dag die rustig begon en er niet geschoten werd. Maar plotseling kwam hij lijkbleek terug . Hij vertelde dat hij in

Kalverstraat was toen plotseling het schieten weer begon. Hij ging meteen languit op de grond liggen tegen de huizen aan . Achter een van die zelfde huizen sloeg toen een granaat in en later bleek dat daar ook iemand geraakt en gestorven was. Vanaf dat moment heeft hij zich in onze kleine wereld teruggetrokken en is in die volgende weken niet meer naar zijn kantoor gegaan.

Je was eigenlijk gewoon geïsoleerd van de buitenwereld : daar er nog geen telefoon was wist je niet hoe bv. je familie en kennissen , die niet direct in de buurt woonden, het maakten en of ze überhaupt nog leefden ! Onze wereld was 3 weken lang **de kelder.**

Gelukkig viel er af en toe ook wel wat te lachen . Een anekdote : mijn vader was een echte sigarenroker ; geen kettingroker maar een "genieter" . Als hij op zijn gemak bv. de krant zat te lezen kon hij heel pontificaal van een grote sigaar zeer zorgvuldig het puntje afknippen , hem vakkundig opsteken en er dan eens lekker aan ruiken. Je kon hem op zijn verjaardag niet blijer maken dan met zo'n ouderwetse assortimentsdoos met de beste sigaren. Toen er in het begin van de oorlog aan van alles een tekort dreigde te komen , nam hij het zekere voor het onzekere en kocht een klein voorraadje van de beste sigaren . Die werden zorgvuldig bewaard voor feestdagen én *voor als we bevrijd waren !* Maar toen begin september 1944 veel Duitsers in paniek terug naar Duitsland vluchtten , pikten ze in hun vlucht van alles mee wat ze konden gebruiken. "Maar van mijn sigaren zullen ze afblijven ! " moet mijn vader gedacht hebben . Hij ging ze eens goed verstoppen en waar kon hij dat beter doen dan in *de berging in de tuin* ; daar gingen ze zeker niet zoeken !

Het verdere verhaal moge duidelijk zijn : toen onze buurman Adriaansen enkele dagen na de 2 granaatinslagen in de nacht van 5 op 6 oktober , waarbij er , zoals gezegd ook 1 granaat *op onze berging (!)* terecht was gekomen , de rommel eens op ging ruimen vond hij in zijn tuin allerhande schamele resten van mijn vaders rookwaar. Hij kwam er mee naar ons en liet ze aan mijn vader zien : " nou , jij had een stel goeie sigaren bewaard ! " Mijn vader had uiteraard ook wel begrepen dat er van zijn voorraadje weinig over zou zijn , en kon er dan ook wel , zij het schaapachtig , om lachen . . .

Ik herinner me verder dat er ook een keer overdag , toen er weer granaten over Goirle floten , indringend op de bel gedrukt werd . Mijn vader de kelder uit en naar de voordeur. Er stonden 3 mannen voor de deur die vertelden te voet van Tilburg te zijn gekomen om bij Van Puijenbroek , waar zij werkzaam waren , hun loon op te gaan halen. Ze wisten niet dat Goirle oorlogsgebied was , totdat zij op de terugweg geconfronteerd werden met overvliegende granaten en doodsbenauwd bij ons aanbelde om te vragen of ze *" alsjeblieft ! "* mochten schuilen . Mijn vader loodste ze naar binnen waar ze bij ons in de kelder geleidelijk aan weer op adem kwamen. Toen het na een tijdje weer rustig werd zijn ze weer op pad gegaan , te voet terug naar Tilburg . Ze zeiden dat ze tot de bevrijding beslist *niet me*er in Goirle zouden komen , dan maar zolang geen loon .

En zo zaten we dus , soms met angst en beven , 3 weken lang in de kelder . We sliepen op matrassen tussen de stutbalken in. En overdag zaten we maar wat te zitten , te lezen , te praten en te luisteren of we soms weer gefluit hoorden. Wassen gebeurde vlug in de keuken. Als het een dag wat rustig was werd er van de gelegenheid gebruik gemaakt om bij de bakker en de kruidenier zo vlug mogelijk wat boodschappen te doen . Ook herinner ik me dat er af en toe melk uitgedeeld werd achter café "De Linde" in de Dorpsstraat . Maar dat was eigenlijk al een beetje te ver weg om je veilig te voelen. Maar ja , melk hadden we toch ook nodig , dus we moesten wel.

Er kwamen wel eens mensen uit de buurt binnen die vertelden dat er al geallieerde militairen in het dorp gezien waren. Maar dat bleken steeds weer òf loze geruchten , òf er waren wel degelijk soldaten in het buitengebied gezien maar dat bleken verkenners te zijn die ook weer snel verdwenen.

En zo kwam de nacht van 26 op 27 oktober toen we midden in de nacht opnieuw opgeschrikt werden door een rare dreun of knal . We beseften meteen dat het nu weer goed mis was . Nadat we van de schrik bekomen waren kroop mijn vader de kelder uit en kwam terug met het bericht dat er een granaat boven op ons huis was gevallen ! . Gelukkig was er geen brand maar wel een behoorlijke schade. We vonden toen ook een nog warme scherf op de keldervloer op nog geen meter van het hoofdeinde van het matras van mijn vader ! Over een goede Engelbewaarder gesproken ! Toen het licht werd zagen we het gaatje in de trap boven de keldertrap waar de scherf doorheen gekomen was. Door dat gaatje keek je zo dwars door het huis heen naar de buitenlucht. Ad heeft die scherf nog jaren bewaard.

En toen , op de namiddag van die 27e oktober , hoorden we van iemand uit de buurt dat de Duitsers weg waren uit Goirle en dat er al Engelse soldaten gezien waren. Daar ze ons al een paar keer blij hadden gemaakt met een dooie mus geloofden we het in eerste instantie nog niet zo . Maar toen er iemand kwam vertellen dat hij zelf gezien had dat er nu ***echt (!)*** Engelsen op de Tilburgseweg waren , gingen we toch ook maar eens kijken , en jawel hoor :

WE WAREN BEVRIJD ! ! !

Het gevoel dat we toen hadden zal ik nooit vergeten en is niet te beschrijven . Terwijl tijdens de bezetting de Nederlandse driekleur uitgebannen en uitdrukkelijk verboden was , hingen plotseling bij veel huizen de vlaggen uit en kwam iedereen vol verbazing de schuilkelders uit en keken we vol ontzag naar de enorme tanks en ander zwaar materieel die over de Tilburgseweg ons dorp inrolden en door de Dorpsstraat richting Riel reden. Dat was nog eens wat anders dan de oude karren en gestolen fietsen van de laatste Duitsers die we gezien hadden. We zagen nu *echte* Engelse soldaten , waarvan we alleen nog maar gedroomd hadden. We noemden ze de "Tommies".

De Engelse colonnes draaien van de Tilburgseweg de Dorpsstraat in. Op de weg werden later takkebossen gelegd om het beschadigde wegdek berijdbaar te houden.

Goirle , 27 oktober 1944 namiddag : de eerste Engelse troepen in Goirle

Engelse militairen op de Tilburgseweg vlak bij de Dorpsstraat. Let op de vlaggen op de achtergrond

De Engelsen die ons bevrijd hebben behoorden bij het “King’s Royal Rifle Corps” .

De dagen en weken die volgden waren een groot feest . Wat ik me ook nog goed herinner is dat deze “Tommies” verrukkelijke dingen aan ons uit-deelden die we al 5 jaar lang niet meer kenden : *echte* chocolade , bananen , wit brood , Engelse jam , blikjes corned beaf en voor de ouderen *echte* sigaretten ! En dat werd allemaal spontaan uit hun rantsoen aan ons uitgedeeld . Een feest op zich ! !

Tommies met een Brengun-carrier

“ Tommies” in Goirle

Kauwgom kenden we ook nog niet

échte sigaretten ! ! !

We maakten toen ook voor het eerst van ons leven kennis met de “Jeep” ; een voor ons een heel vreemd voertuig dat veel belangstelling trok. Ook een klein type tank , de “Brengun-Carrier” (zie foto boven) zagen we toen voor het eerst.

Maar ondanks alles waren er ook andere emoties : in de eerste plaats vroegen mijn ouders zich af hoe het met onze familie in Tilburg zou zijn. We hadden al die weken niets van hen gehoord ; we wisten niet of zij ook beschietingen meegemaakt hadden en of ze niet gewond waren geraakt of erger.

Ook was de verbinding met Tilburg nog moeilijk : de Duitsers hadden midden op de Tilburgseweg een grote zgn. “tankval” gemaakt die eerst gedicht moest worden .

Ik weet niet meer precies wanneer de eerste ontmoeting met de familie plaatsvond maar wel dat het zeer emotioneel was. Gelukkig waren ze allemaal nog in goede gezondheid.

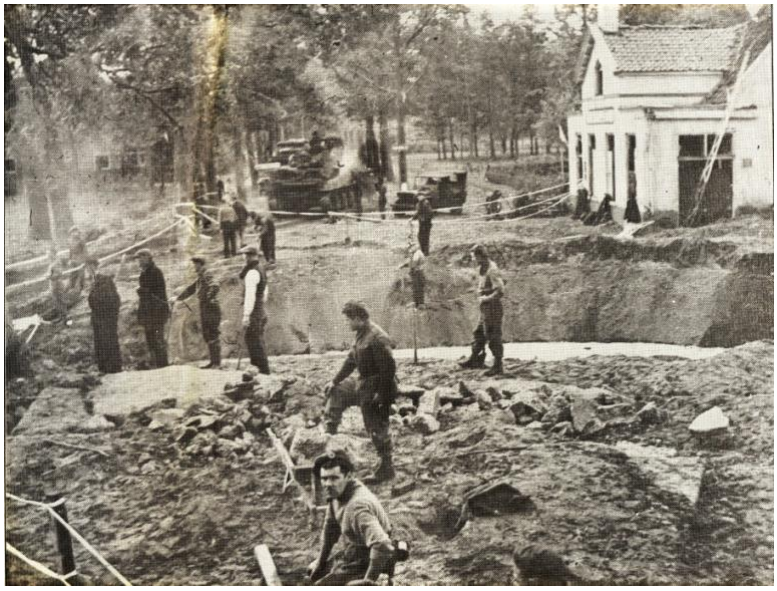

Tankval op de Tilburgseweg

In de tweede plaats zaten we met een behoorlijk beschadigd huis en berging , en ook met vernielde inboedel. Zeer wrang was onder andere dat mijn ouders een zeer kostbaar servies in de kruipruimte van een zijkamer hadden verstopt om het uit de handen van eventuele grijpgrage bezetters te houden. Jammer genoeg zijn de laatste nacht voor de bevrijding ook enkele scherven van de granaat die op ons huis terecht kwam , daar door de vloer gegaan. Het gevolg :bijna het hele servies aan diggelen !

De totale schade werd later getaxeerd op bijna 2,5 duizend gulden , een zeer groot bedrag in die tijd.

Gelukkig woonde bij ons een paar huizen verder een timmerman , Fons van Erven , die al snel ons dak provisorisch waterdicht heeft gemaakt.

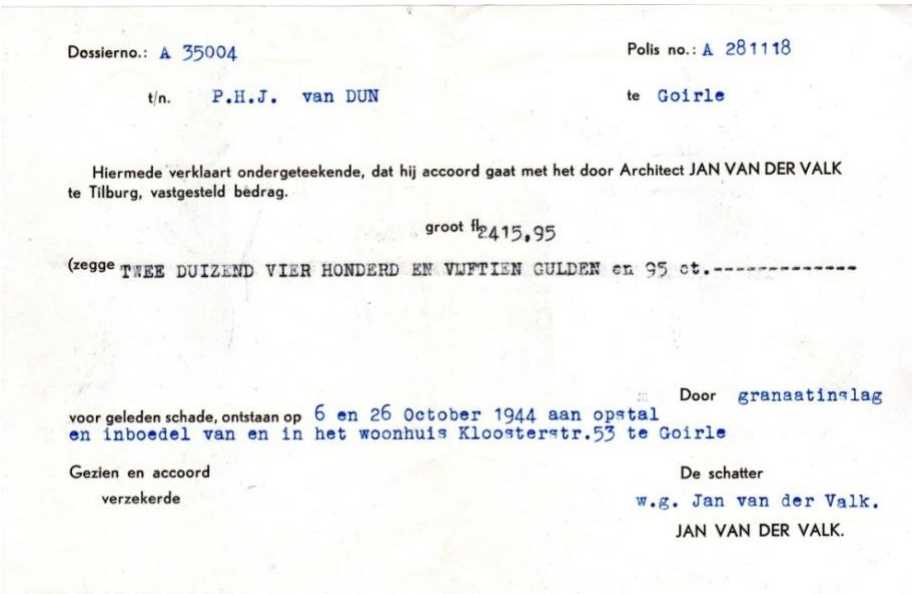

Dossierno.: A 35004 Polis no.: A 281118

t/n. P.H.J. van DUN te Goirle

Hiermede verklaart ondergeteekende, dat hij accoord gaat met het door Architect JAN VAN DER VALK te Tilburg, vastgesteld bedrag.

groot fl. 2415,95

(zegge TWEE DUIZEND VIER HONDERD EN VIJFTIEN GULDEN en 95 ct.----------

Door granaatinslag

voor geleden schade, ontstaan op 6 en 26 October 1944 aan opstal en inboedel van en in het woonhuis Kloosterstr.53 te Goirle

Gezien en accoord
verzekerde

De schatter
w.g. Jan van der Valk.
JAN VAN DER VALK.

Op diezelfde namiddag van de 27e oktober werd ook Tilburg bevrijd door de 15th Scottish Division , die vanaf richting Hilvarenbeek kwam . Ook daar stak uiteraard een golf van euforie op : tienduizenden mensen kwamen de straat op en dansten , zongen , zwaaiden met Nederlandse vlaggen , kropen op tanks en op ieder geallieerd voertuig dat zich maar door de stad bewoog.

Maar die ontlading bleek soms ook door te draaien : een diepgewortelde haat tegen landgenoten die met de Duitsers hadden geheuld of bij de N.S.B. gegaan waren en dikwijls eigen landgenoten hadden verraden , kwam naar boven en manifesteerde zich door velen die zich hieraan schuldig had gemaakt , thuis op te halen en ten aanschouwen van iedereen door de straten mee te voeren waarbij ze door iedereen werden uitgejouwd en beschimpt .

NSB'ers worden opgebracht in Zomerstraat bij het Raadhuis en de Heikese kerk.

DEUTSCHER SOLDAT

sucht die Bekanntschaft eines netten Mädels.
Briefen An diesen Zeitung unter no. 4144.

Ik heb het zelf niet gezien maar naar wij hoorden werden er ook meisjes uit huis gehaald die met Duitsers relaties aan waren gegaan . Zij werden in het openbaar kaal geschoren. Het was gewoon een volksgericht.

Alle N.S.B.-ers werden uiteindelijk door de ingestelde "Binnenlandse Strijdkrachten" opgepakt en gevangen gezet.

Ik weet nog dat ik eigenlijk vanaf september 1944 op het Odulphus-lyceum had moeten beginnen. Door de oorlogshandelingen was dat natuurlijk niet doorgegaan . Maar ook na 27 oktober ging dat ook nog niet zo eenvoudig daar het gebouw tijdelijk dienst deed als een soort gevangenis voor opgepakte N.S.B.-ers. We moesten toen naar school in de Textielfabriek Triborgh in de Bisschop Zwijssenstraat. Daar we nog geen fietsen hadden gingen 2 Goirlese medescholieren en ik daar iedere dag te voet door weer en wind naar toe .

In het kader van allerhande bevrijdingsfeesten die er ook in Goirle waren , was er een keer een optocht waarin aandacht werd besteed aan van alles wat met oorlog en bevrijding te maken had . Een item was ook het door de straten voeren van een imitatie van de eerder genoemde N.S.B.-er veldwachter Jansen ("Poetje Jansen") uit de Van Hessen Kasselstraat .

Op deze foto ziet U een triomfantelijke optocht door Goirles straten, na de bevrijding, met praalwagen en al. Ook deze foto werd gemaakt door J.C. van Boxtel.
Hier ziet U de uitbeelding van hoe "Poetje" Jansen werd opgebracht, de gemeenteveldwachter toentertijd van Goirle die met de Duitsers heulde en ons allemaal zoveel last bezorgde.

De tijd vlak na de bevrijding was overigens een tijd om nooit te vergeten . Naast de autochtone bevolking werd iedere stad en dorp ook bevolkt door soldaten van allerhande nationaliteiten ; wat Goirle betreft Engelsen . Typisch was dat eigenlijk niemand de Engelse taal machtig was , maar dat iedereen er toch op een of andere manier in slaagde met onze bevrijders te converseren. Het was

een zeer leuke tijd . De soldaten voorzagen ons , zoals eerder gezegd , van allerhande lekkere dingen die we al vijf jaar niet meer gegeten hadden, maar gingen ook zeer sociaal en vriendschappelijk met ons om . Ze vierden feest met ons , organiseerden gezellige middagen met de kinderen en sommigen papten ook aan met ons vrouwelijk schoon . . . soms met alle gevolgen van dien . . .

In deze periode probeerden we als jeugd elkaar steeds af te troeven met het bezit van allerhande militaire attributen . Zeer geliefde verzamelobjecten waren bv. mouwemblemen van onze bevrijders die je op je jasje aanbracht.

En nóg interessanter was het als men daarbij ook nog een militair jack had kunnen bemachtigen waar je die emblemen op kon naaien ; dan was je het helemáál !

Nog geen week na onze bevrijding kwam de eerste krant al weer uit :

DONDERDAG 2 NOVEMBER 1944 — 1e JAARGANG NA DE BEVRIJDING No. 1

Het Nieuwsblad van het Zuiden

Hoofdredacteur: W. H. OLTHETEN

BUREAUX ADMINISTRATIE EN REDACTIE: WILLEM II STRAAT 56, TILBURG

Tot in den Dood

Met onverholen ongeduld hebben wij de laatste maanden gewacht op het oogenblik, dat de vijand, die vier en een half jaar ons land bezet hield, eindelijk verjaagd zou worden.

Aan handen en voeten had de overweldiger het vrije Nederlandsche volk gebonden, daarbij geholpen, helaas, door een kleine minderheid van misdadigers en verdwaasden, die den Duitschers handen spandiensten verleenden.

Met steeds wreeder middelen van terreur heeft hij onze vrijheid steeds verder ingeperkt, op steeds schaamteloozer wijze ons mishandeld. Tienduizenden arbeiders zijn als slaven weggevoerd, wij zijn op velerlei wijze bestolen, onze beste mannen, geleerden, priesters, staatslieden en duizenden andere moedige en nobele leiders van ons volk werden doodgeschoten en in gevangenissen en concentratiekampen gemarteld.

Een vreeselijke schuld heeft heel het Duitsche volk op zich geladen, toen het zich liet overmeesteren, liet inpalmen door het misdadige en krankzinnige regiem van Hitler en zijn trawanten en dezen daarna blindelings gehoorzaamde. Totdat het nu zijn ondergang gaat vinden, maar niet dan na Europa en een groot deel van de wereld in bloed en tranen te hebben gedompeld.

wordt, dan is het niet door de moeilijkheden die wij nog voorzien, door het leed dat ons ook in de vrijheid nog wachten kan.

Getemperd wordt het door onze weemoed en smart om de helden, die voor onze vrijheid vallen.

Wij herdenken hen, die dadelijk al bij het begin van den oorlog bloed en leven gaven voor de verdediging van den vaderlandschen bodem, toen ons volk laf en verraderlijk werd overvallen.

Wij herdenken de helden en martelaren, die in den strijd voor de vrijheid en de eer van ons volk gevallen zijn voor het vuurpeleton, die gestorven zijn in gevangenissen en concentratiekampen, dikwijls een nog wreederen dood, die hun leven en vrijheid offerden, en onverschrokken het werk deden, waarvoor soms meer moed noodig was dan voor den strijd op het slagveld.

Het zijn er velen, die zoo hun plicht volbrachten jegens eigen volk en land, die gevaren trotseerden met open oog en rustig hart.

Wij zijn ook in veel te kort gekomen, maar dat zoovelen voor allen zich offeren wilden, zoo moedig hun leven en vrijheid waagden, zoo onverschrokken den dood in de oogen durfden zien, het bewijst dat ons volk zijn vaderlandsche deugden niet verloren heeft.

O volk van Nederland toont u dan die duurgekochte vrijheid waard,

Wij herinneren ons

De Duitschers hebben in het begin de dagbladen niet zóó sterk aan banden gelegd, of deze konden nog wel het een en ander schrijven, dat hun lezers tot inlichting en bemoediging strekte. En sommige bladen hebben dit dan ook gedaan, voortdurend meer ingeperkt, maar toch zoo lang volhoudend als maar eenigszins mogelijk bleek.

Er zijn andere geweest, laffe, die uit eigen beweging den bezetter al hulpdiensten verleenden vóór deze er om vroeg of ze eischte, terwijl een aantal uit bangheid zóó overdreven voorzichtig werd, dat het waarlijk belachelijk moest heeten.

Die bangheid heeft hen trouwens niet altijd geholpen, angst trok ook hier het gevaar aan; hoe minder fut sommigen toonden, des te eerder s elden de overheerschers juist hen dikwijls nieuwe eischen.

Er zijn bladen geweest, die te voren iederen dag hoofdartikelen schreven, maar den moed daartoe na 10 Mei verloren, of ze bleven er mee op een terrein, waar ze dachten veilig te kunnen grasduinen, zonder de Duitschers of de N. S. B. te ergeren. Dat was ongetwijfeld beter dan anderen deden, die den bezetter in het gevlet wilden komen, maar bijzonder respectabel was het toch niet.

Zeker, we weten het heel goed er is spoedig een verbod gekomen om over de Koningin te schrijven, om levende leden van het Oranjehuis te noemen, later om de N.S.B. aan te vallen; en door nog heel wat van die bevelen meer is de vrijheid steeds verder ingeperkt.

troffen als een donderslag. Het werd betreurd en door velen ook scherp afgekeurd, iets dergelijks had men nooit verwacht.

Het is echter zeer moeilijk een oordeel over een dergelijk besluit te geven, men kent er niet de motieven van. Het zou echter al heel laf zijn te veronderstellen dat onze Koningin om redenen van persoonlijken aard zou zijn heengegaan, haar volk in gevaar latend.

Dàt heeft de hoogstaande vrouw, die veertig jaar op voorbeeldige wijze haar hooge taak vervulde en deswege in Europa bewonderd werd, niet verdiend, dat haar zulk minderwaardig motief voor haar handeling zou worden aangewreven.

Niemand heeft het recht te twijfelen aan den moed van onze weermacht die deed wat zij kon, van onze soldaten die moedig streden. Niemand ook aan de eer van onze Oranje-Vorstin, die lief en leed, helaas, veel leed, met haar volk deelde, en die zeker persoonlijk liever bij ons gebleven was.

Nog is het Wilhelmus ons volkslied en wij vertrouwen vurig dat in het nieuwe Europa Oranje en Nederland weer één zullen zijn".

Het was niets bijzonders dat wij dit betoogden, maar voor Oranje en voor onze Koningin getuigden; dat moest toen gedaan worden, eer en meer dan in de dagen toen de vijand ons land nog niet bezette.

Zoo heel veel gelegenheid werd daarvoor trouwens niet meer gegeven al hebben wij nog eenige keeren kans gezien om te doen blijken hoe ons volk en Oranje verbonden bleven. Daarna werd dit

Het nieuws was niet altijd even leuk :

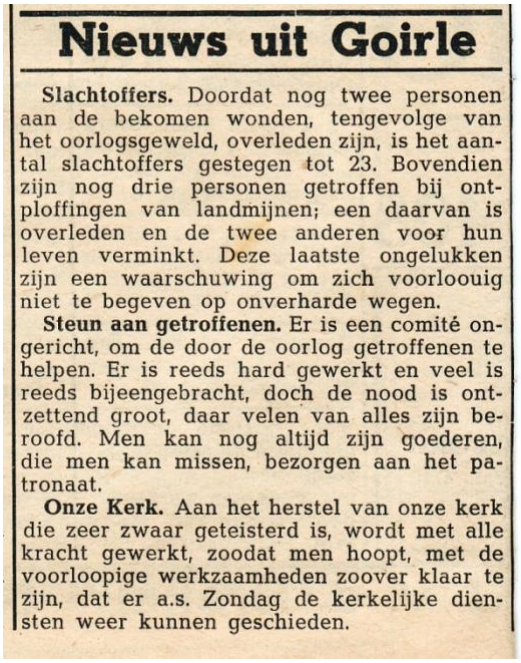

Nieuws uit Goirle

Slachtoffers. Doordat nog twee personen aan de bekomen wonden, tengevolge van het oorlogsgeweld, overleden zijn, is het aantal slachtoffers gestegen tot 23. Bovendien zijn nog drie personen getroffen bij ontploffingen van landmijnen; een daarvan is overleden en de twee anderen voor hun leven verminkt. Deze laatste ongelukken zijn een waarschuwing om zich voorloouig niet te begeven op onverharde wegen.

Steun aan getroffenen. Er is een comité ongericht, om de door de oorlog getroffenen te helpen. Er is reeds hard gewerkt en veel is reeds bijeengebracht, doch de nood is ontzettend groot, daar velen van alles zijn beroofd. Men kan nog altijd zijn goederen, die men kan missen, bezorgen aan het patronaat.

Onze Kerk. Aan het herstel van onze kerk die zeer zwaar geteisterd is, wordt met alle kracht gewerkt, zoodat men hoopt, met de voorloopige werkzaamheden zoover klaar te zijn, dat er a.s. Zondag de kerkelijke diensten weer kunnen geschieden.

Men hielp ons wel met onze taal-moeilijkheden :

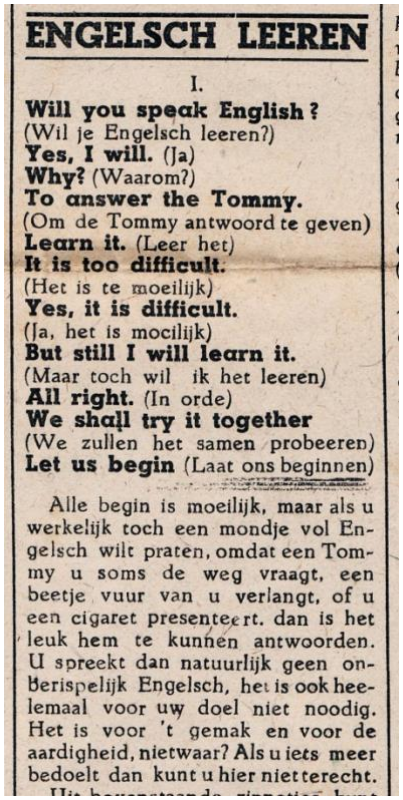

ENGELSCH LEEREN

I.

Will you speak English?
(Wil je Engelsch leeren?)
Yes, I will. (Ja)
Why? (Waarom?)
To answer the Tommy.
(Om de Tommy antwoord te geven)
Learn it. (Leer het)
It is too difficult.
(Het is te moeilijk)
Yes, it is difficult.
(Ja, het is mocilijk)
But still I will learn it.
(Maar toch wil ik het leeren)
All right. (In orde)
We shall try it together
(We zullen het samen probeeren)
Let us begin (Laat ons beginnen)

Alle begin is moeilijk, maar als u werkelijk toch een mondje vol Engelsch wilt praten, omdat een Tommy u soms de weg vraagt, een beetje vuur van u verlangt, of u een cigaret presenteert, dan is het leuk hem te kunnen antwoorden. U spreekt dan natuurlijk geen onberispelijk Engelsch, het is ook heelemaal voor uw doel niet noodig. Het is voor 't gemak en voor de aardigheid, nietwaar? Als u iets meer bedoelt dan kunt u hier niet terecht.

Toen vòòr de winter 1944 het hele zuiden van ons land bevrijd was , kwam het front weer stil te liggen . Voor het noorden van ons land duurde de bezetting nog tot mei 1945. Het werd voor de inwoners daar een vreselijke tijd , met name vanwege het voortdurende gebrek aan voedsel en brandstof. Men at zelfs tulpenbollen en zaagden bomen om van pleinen en straten om de kachel nog een beetje te kunnen stoken. Deze tijd werd bekend als de “hongerwinter”.

V-1 *Een vliegende bom nadert*

Maar ook voor ons kwam er toch weer een domper op onze feestvreugde ; weer opnieuw angst !

Duitsland bleek namelijk ook nog geheime wapens te hebben en zette die in de laatste fase van de oorlog in. Het waren de voorlopers van onze huidige straalvliegtuigen en kruis- en ruimteraketten . Men noemde ze de V-1 en de V-2 (de V’s stonden voor “Vergeltungswaffe”) . Het waren onbemande raketten met een bomlading die men redelijk gericht naar vijandelijke doelen op grotere afstand kon afvuren. Eind 1944 begon men Londen hiermee te bestoken.

V- 2

En toen : Antwerpen . Hoewel deze stad al begin september bevrijd was , waren de havens nog niet bruikbaar daar de Westerschelde nog in Duitse handen was . En die havens waren voor de aanvoer van voorraden en materieel uitermate belangrijk. Tot dan toe moest namelijk het meeste nog via Franse havens aangevoerd worden en die lijnen waren natuurlijk wel erg lang toen het front steeds noordelijker kwam te liggen. Maar daarom wilden de Duitsers natuurlijk ook koste wat kost de havens van Antwerpen uit handen van de geallieerden houden. Het heeft nog tot begin november geduurd voor de Westerschelde , na hevige gevechten in Zeeland , in handen kwam van de geallieerden . Na deze van mijnen gezuiverd te hebben kon men eind november van de havens gebruik gaan maken.

Maar de Duitsers gaven dit enorme strategische doel niet zomaar prijs : nadat ze , zoals gezegd , hun raketten in deze periode op Londen gericht hadden , was nu Antwerpen aan de beurt ; als de Duitsers Antwerpen met zijn havens niet uit handen van de geallieerden hadden kunnen houden , dan moesten ze maar vernield worden.

En nu trof het ongeluk dat lanceerinrichtingen voor V-1's die voor Antwerpen bestemd waren , in de buurt van Deventer en Rijssen stonden. En als je de landkaart bekijkt dan zie je dat de lijn Deventer/Rijssen - Antwerpen precies over Goirle en Tilburg loopt. En aangezien deze "vliegende bommen" , zoals we ze noemden , nog wat kinderziektes hadden was het dus niet zo vreemd dat er regelmatig V-1's hun doel niet bereikten en in onze regio terecht kwamen. Terwijl in Tilburg nogal wat doden zijn gevallen vanwege deze V-1's kwam Goirle er beter van af. Er vielen weliswaar 6 of 7 vliegende bommen in en om Goirle maar doordat ze niet direkt op huizen of in straten terecht kwamen , bleef de schade hier beperkt tot wat lichtgewonden. Maar we werden er wel tot februari / maart 1945 mee geconfronteerd ! En het bezorgde iedereen toch wel weer veel angst. Iedere keer als er weer zo'n vliegende bom overkwam , hoorde men een zeer akelig gebrom . Zolang je dat geluid maar hoorde was er niets aan de hand. Maar soms stopte het geluid plotseling . Dan kromp iedereen in elkaar van schrik want men wist dat hij dan naar beneden kwam. In Tilburg werd steeds als men een V-1 aan hoorde komen Peerke Donders of "ons Lieve Vrouwke" er bij gehaald :

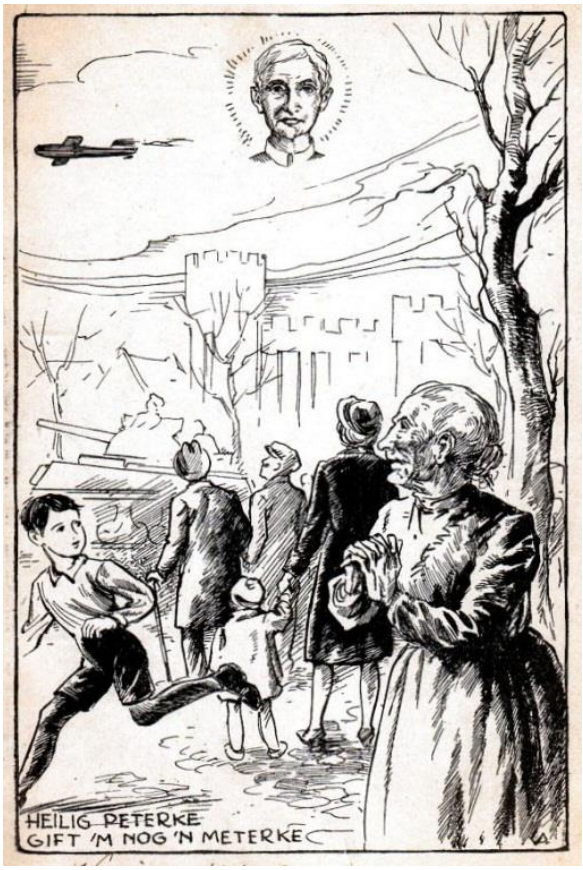

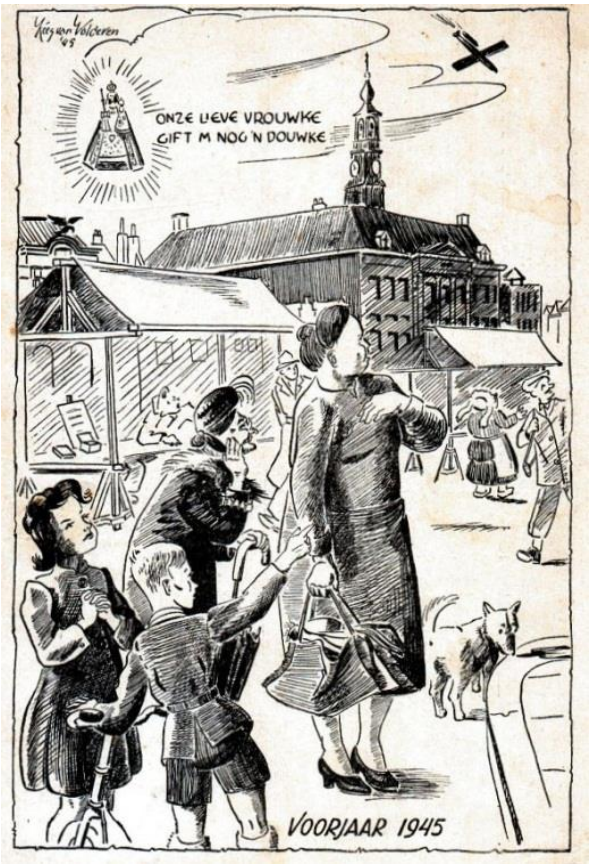

Maar dat was nog niet alles : terwijl wij ontzettend blij waren bevrijd te zijn , leek deze droom in december 1944 toch plotseling weer zeer twijfelachtig te worden. Tot verbijstering van iedereen kregen we op het nieuws te horen dat op 16 december de Duitsers een tegenoffensief begonnen waren in de Ardennen met de bedoeling om door te stoten naar Antwerpen. Daarmee zouden alle bevrijde gebieden van Noord-België en Zuid-Nederland , dus ook wij , ingesloten worden. De Amerikanen die daar zaten bleken volkomen overrompeld te zijn zodat de Duitsers kans zagen tot aan Bastogne door te dringen. De Amerikaanse troepen werden daar toen ook omsingeld .

Duitse soldaten in opmars

Uiteindelijk is het na een hevige strijd toch gelukt ze daar te ontzetten . Het heeft echter nog tot 25 januari 1945 geduurd voordat de Duitse opmars tot staan was gebracht. Ook dit was een zeer angstige tijd. We waren echt bang dat de Duitsers weer terug zouden komen.

Amerikaanse soldaten in de winterse Ardennen .

DE AMERIKAANSCHE troepen in Bastogne hielden den strijd vol, en troepen van het Derde Amerikaansche Leger rukten naar de stad op om haar te ontzetten. Inmiddels bleven vliegtuigen de belegerde troepen voorzien.

Hoe het kwam weet ik niet , maar , ofschoon de Schotten Tilburg bevrijd hadden , kregen wij toch in het begin van 1945 inkwartiering van 3 Schotse militairen . Waar ze allemaal sliepen weet ik niet meer maar het werd wel een gezellige boel in huis. Mijn ouders vonden namelijk dat ze 's-avonds maar bij ons in kamer moesten komen zitten en dat was best gezellig ! De conversatie ging vaak wat moeizaam maar iedereen begreep elkaar. Na alle spanningen van de bezetting was dit echt een zeer leuke tijd.

Hiernaast een foto waar onze "logé's" , Charles Bernard , Jack en Joe , opstaan. Deze foto is genomen in Helmond dat ook door de Schotten bevrijd was.

cijfers op de schouders : 1 = Charles Bernard
2 = Jack
3 = Joe

Mijn moeder als dirigent van een Schots/
Nederlands ensemble

Linkse foto : Joe tussen mijn moeder (met de hond Loeki) en mij in ; rechtse foto : links Charles Bernard , achter : Jack , vooraan mijn nicht Johanna en rechts daarvan ik en mijn moeder.

Een van de drie , ik dacht Jack , kon heel goed tekenen . Als hij 's-avonds bij ons bij ons in de kamer zat , zat hij geregeld in een piepklein blocje te schetsen :

Het blocje met de tekeningen heb ik altijd bewaard.

Het voertuig van onze Schotten was een zgn. “Brengun-carrier” waarvan hiernaast als voorbeeld een foto.

Dat ding stond nog al eens bij ons voor de deur geparkeerd. Ik en andere kinderen in de buurt vonden dat natuurlijk geweldig interessant . Uiteraard klommen we er ook wel eens in . We ontdekten toen dat op de bodem van de carrier willekeurig verspreid een aantal ongebruikte kogels lagen. Die konden we natuurlijk niet zomaar laten liggen . Ieder kind uit de buurt (waaronder ik uiteraard !) staken er wat van in onze zakken. Van andere kinderen hadden we gehoord dat je de kruitstaafjes die in de hulzen zaten , er uit kon halen en dat je daar dan vuurpijltjes van kon maken. Bij het open maken van de kogels moest je er alleen voor zorgen dat je van het slaghoedje af bleef , want dat was gevaarlijk ! Alles bij elkaar hoogst onverantwoord natuurlijk ! Maar ja , als jongen van 13 zocht je met je vrienden nou eenmaal graag het avontuur op en dacht je niet aan de risico’s .

Iemand van de “club” wist hoe je die vuurpijltjes kon maken . Stiekem namen we wat van die kogels mee naar de berging , trokken (wel voorzichtig !) met een combinatietang de punt uit de hulzen en schudden toen de kruitstaafjes in een sigarenkistje. En als je dan een stuk of 5 staafjes in een zilverpapiertje draaide en je liet er 1 als lont uitsteken dan had je een vuurpijltje. Stak je dan zo’n ding aan dan vloog hij huizenhoog de lucht in. Alles moest natuurlijk in het geheim gebeuren ; je moest ze ergens afsteken waar niemand het zag. En het kistje met de kruitstaafjes had ik natuurlijk ook goed in mijn slaapkamerkast opgeborgen.

Maar of mijn vader nou iets vermoedde of het van anderen had gehoord , ik zal het nooit weten , maar op een dag confronteerde hij mij onverwachts met het bewuste kistje ! Toen waren uiteraard de rapen gaar . Ik heb nog nooit zó van mijn vader op mijn donder gehad !

Ik geloof dat het februari of maart 1945 was dat onze Schotse logees ons vertelden dat ze bericht hadden gekregen dat ze naar het front in Duitsland moesten vertrekken .

De laatste avond dat ze bij ons waren viel het ons op dat een van hen , ik meen dat het Jack was , opvallend stil was. Nadat Duitsland zich op 7 mei 1945 overgegeven had , is een van de drie nog bij ons geweest op de terugweg naar Schotland. Hij wist te vertellen dat degene die die laatste avond zo stil was , al meteen nadat ze bij het front aangekomen waren , gesneuveld was. Alsof hij het aan had voelen komen . . . We waren er allemaal kapot van. Zonder ons ervan bewust te zijn , hadden we hem in al het oorlogsgeweld de laatste weken van zijn leven nog een leuke tijd bezorgd.

Toen kwam er geleidelijk aan een einde aan de oorlog : de Duitsers in Nederland , Denemarken en Noord-West-Duitsland capituleerden op 5 mei 1945 .

Nederland en de rest van de bezette landen waren eindelijk weer vrij na 5 jaar van onderdrukking , angsten , wantrouwen , gruweldaden , gebrek aan alles , beschietingen , luchtgevechten , neerstortende vliegtuigen , bombardementen , V1’s etc.

ZATERDAG 5 MEI 1945

Abonnementen: per week 21 cent.
Per kwartaal 2.73.
Losse nummers 5 cent.
Kantoren Administratie en Redactie
Heuvel 25. Telefoon 152.
Directeur - Uitgever L. Arts.

DE TILBURGSCHE

DAGBLAD VOOR CENTRA

VOOR KERK EN VADERLANI

GEHEEL NEDERLAND BEVRIJD!!!

CAPITULATIE IN NEDERLAND, N. W.-DUITSCHLAND EN DENEMARKEN

GEEN VIJANDELIJKE BEZETTING MEER VANAF HEDEN

VELDMAARSCHALK MONTGOMERY heeft aan generaal Eisenhower het volgende medegedeeld: Alle Duitsche strijdkrachten in Nederland, in Noord-West Duitschland en in Denemarken met inbegrip van Helgoland en de Friesche eilanden hebben gecapituleerd. Zij hebben zich overgegeven aan de 21e legergroep. Heden, Zaterdagmorgen om 8 uur zal de capitulatie van kracht zijn, wat betreft strijdkrachten welke op de N.W.-flank tegenover de 21e legergroep staan.

Een Britsch oorlogsverslaggever, die bij de onderhandelingen over de capitulatie tegenwoordig was deelt daarover o.a. het volgende mede:

De Duitsche generaals wachtten in een tent de komst van Montgomery af. Zij zeiden: We zijn vandaag hier om de capitulatie van de Duitsche troepen te regelen. De Duitsche opperbevelhebber stemde toe in de overgave van Holland, Denemarken met Helgoland en de Friesche eilanden en Noord-West Duitschland. Zij gaven zich over aan den opperbevelhebber van de 21e legergroep.

Bij de capitulatie zijn ook alle vlooteenheden inbegrepen. De capitulatie gaat in Zaterdag 5 Mei 1945 des morgens om 8 uur.

De Duitsche opperbevelhebbers moeten onmiddellijk, zonder discussie en zonder commentaar de bevelen der geallieërden opvolgen.

De Engelsche tekst is de oorspronkelijke. De Duitsche afgevaardigden teekenden daarna.

„Nu zal ik teekenen in naam van Eisenhower den opperbevelhebber van de geallieërde troepen", zei Montgomery.

Daarop teekende Montgomery. In gesloten zitting werden verder de details behandeld. De Duitsche generaals verlieten daarop de tent om den avond door te brengen in Montgomery's hoofdkwartier.

„Herrijzend Nederland" was de eerste zender in Europa, die dit bericht enkele minuten, nadat het per telex door Anep was doorgegeven, verspreidde.

Het bericht werd omgeroepen door den Rotterdammer, den man wiens stem wij gedurende de jaren van onderdrukking aan onze clandestiene radio's zoo vaak hebben beluisterd.

Hierna volgde het Wilhelmus waarna een programma van nationale liederen werd uitgezonden.

Nederland vrij!

De langverwachte vrede voor Nederland is eindelijk daar!

Vrede voor onze landgenooten!

ZE ZIJN VRIJ!

Eerst hebben zij voedsel ontvangen. Nu herkrijgen zij het hoogste goed: DE VRIJHEID!

Duizenden juichen in het Noorden. Steden zijn met Oranje getooid.

En hier in het Zuiden gaan ons aller gedachten naar hen uit.

We zijn blij om hen. We gooien onze armen in de lucht en jubelen vrijuit, want eerst nu is de eigenlijke bevrijding ook voor ons aangebroken.

Denk eens aan de velen, die hier — toevallig op vacantie — méér dan een half jaar al van hun thuis gescheiden zijn. Wat moeten zij gelukkig zijn! Het angstige, onzekere lot is voor hun familie afgewend.

Aan de tallooze anderen, die al maandenlang geen bericht ontvingen van hun ouders, getrouwde broers en zusters.

Wat een vreugde heerscht er nu in heel ons land! We zijn één meer dan ooit te voren!

We vieren feest rond ons Koningshuis. Nog nooit tevoren was dit ons zoo dierbaar, als nu, na al het gezamenlijke doorgestane leed en de ellende.

De sombere jaren der verdrukking liggen in het verleden.

We beginnen weer opnieuw, van voren af aan.

We zijn sterk, want we scharen ons rondom onze geliefde Koningin, die eindelijk na vijf jaren temidden van ons is teruggekeerd.

Moge Zij zich spoedig weer in een blij Den Haag kunnen vestigen.

Dan zal langzaam weer het normale leven hersteld worden en kunnen we vrij bouwen aan onze toekomst.

Vrij van den verdrukker, die alle vooruitgang, tot eigen voordeel verstikte, vrij van alle

DANKDIENSTEN.

A.s. Zondag zullen in de kerken van alle gezindten diensten gehouden worden tot dankzegging aan God voor de bevrijding van ons vaderland.

MARIA-MAAND VREDE-MAAND

De *Meimaand* heeft voor ons land den *vrede* gebracht.

Ontelbare, millioenen gebeden zijn opgestegen, vooral in de laatste kritieke maanden.

Vurige gebeden van moeders voor haar zonen, van echtgenooten voor haar mannen, van wanhopige ouders, die hun kinderen zagen vermageren en sterven, zonder ze te kunnen helpen.

Hoopvolle gebeden, en soms ook wel gebeden uit de harten van menschen, die bijna niet meer aan uitkomst durfden gelooven.

Innige, vertrouwvolle en droevige angstige smeekingen stegen dag aan dag tot God op. Tot God en tot ons aller lieve moeder Maria.

En toen de Meimaand kwam sprankte weer een vonkje hoop in de menschenharten, want Zij verlaat nooit haar kinderen die tot Haar bidden.

Zij hoort allen geduldig aan en blijft steeds geven uit Haar eindelooze genadebron.

En nu heeft Zij ons den vrede geschonken!

VREDE!

Dat beteekent de terugkeer van duizenden jonge mannen naar hun huis en naar hun eigen plaats in de maatschappij.

De terugkeer van het geregelde leven.

De ordening na alle verwarring die de vijand hier heeft gesticht.

Dat beteekent veel zorgen minder voor de huismoeders.

Het brengt blijdschap voor jong en oud. Verlichting voor de vermoeiden en vertroosting voor de getroffenen.

Maar nog is niet geheel Europa zoo bevoorrecht als wij.

Nog vechten duizenden soldaten ver van huis.

Laten we, dankbaar voor onze eigen redding, des te vuriger bidden voor al diegenen, opdat ook zij spoedig den vrede zullen verkrijgen en naar hun vaderland en hun woonplaatsen kunnen terugkeeren, om daar spoedig alle wreedheid en ellende van dezen vreschrikkelijken

Een totale overgave van Duitsland vond plaats op 7 mei 1945.

DINSDAG 8 MEI 1945
NUMMER 157

DAGBLAD VOOR TILBURG e.o.

EERSTE JAARGANG
NA DE BEVRIJDING

HET NIEUWSBLAD VAN HET ZUIDEN

Hoofdr. W. H. OLTHETEN - Red.: R. C. M. EMIG
Gér. DERKX. Adv.: A. HENDRICKX, allen te Tilburg

UITGAVE VAN DRUKKERIJ „HET NIEUWSBLAD"
Directeur: W. H. OLTHETEN.

ADMINISTRATIE EN REDACTIE:
WILLEM II-STRAAT 56, TILBURG

IN EUROPA DE OORLOG GEËINDIGD

Geen sentimentaliteit nu

De oorlog is ten einde.

De Duitschers meenden al in 1940 dat zij hem gewonnen hadden en ziet, nu eindigt de oorlog met een nederlaag, zooals de wereld nog nooit gezien heeft.

Hoe dikwijls is ons niet verzekerd, dat Duitschland nooit, nee nooit zou capituleeren en toch is dit geschied.

Rechteloos staan zij daar nu. Gedwongen hun lot leggend in de handen der overwinnende volken.

Een smadelijk en vernederend einde.

Maar er was geen ander einde mogelijk want met een misdadigen vijand als deze kon en mocht geen vergelijk gesloten worden.

Ook na den oorlog kunnen de partijen elkaar de hand reiken; hier is dit niet mogelijk. Hier moet de verslagen tegenstander niet opgericht maar gebonden worden.

Men kan een wild dier niet vertrouwen al is het door wreede slagen getemd. Dan kruipt het als een geslagen hond, die bereid is, u de hand te likken, om, zoodra het de kracht voelt en de gelegenheid vindt, die hand weer te bijten.

Zoo een wild beest zet men den muilkorf op.

Nu ligt Duitschland neer en zal voor langen tijd gemuilkorfd moeten worden.

Wij weten dat dit velen onbarmhartig in de ooren klinkt, maar voor sentimentaliteit is geen aanleiding. Wat de Duitschers ons en andere volken hebben aangedaan is van zulk een verschrikking; zij hebben zoovele honderdduizenden in den marteldood gedreven, met zulk een ongelooflijk sadisme gehandeld dat het eenvoudig onnoozel zou zijn van hen in den toekomst iets goeds te verwachten.

In de naaste tekomst zeker niet. Ook al verklaren de Duitschers nu in meerderheid al, dat zij dit niet gewild hebben.

Een betrekkelijk kleine groep misdadigers had dit alles niet kunnen doen, als de Duitschers niet de onnoemelijke martelingen en massa-moordpartijen

De Duitsche Radiozender te Flensburg heeft gisterenmiddag het bericht bekend gemaakt, dat alle Duitsche strijdkrachten op bevel van Groot-Admiraal Dönitz

ONVOORWAARDELIJK DE WAPENS HEBBEN NEERGELEGD.

De boodschap luidde als volgt:

Hier is de Duitsche Radiozender Flensburg, die mededeelt, dat op bevel van Rijksminister Von Schwerin-Krosick alle Duitsche strijdkrachten in Duitschland overgaan tot onvoorwaardelijke capitulatie.

De capitulatie had plaats Maandagmorgen 7 Mei 2.41 uur Fransche tijd, in een klein rood schoolgebouw te REIMS, waar Generaal Eisenhower's hoofdkwartier is gevestigd.

Kol. Generaal Gustav Jodel, de nieuwe chef-staf van het Duitsche leger, teekende namens Duitschland.

Volgens New-York zetten Generaal Bedel-Smith, chef-staf van Generaal Eisenhower's hoofdkwartier, voor het Geallieerde opper-commando, Generaal Susloparoff voor Rusland en François Sevez voor Frankrijk de handteekening.

Groot-Anmiraal Dönitz heeft verklaard, dat, na een heldhaftigen strijd van bijna zes jaren van onvergelijkelijke onverzettelijkheid Duitschland is ineengestort onder de overweldigende kracht van den vijand. De oorlog voortzetten zou slechts zinloos bloedvergieten en nuttelooze vernietiging tot gevolg hebben.

V. E. - DAG
Victoriedag in Europa

REDE VAN GEN.-MAJ. KRULS
Gisterenmiddag, enkele oogenblikken

DE STRIJD IN PRAAG

Ondanks het bevel tot onvoorwaardelijke capitulatie zetten de Duitsche troepen in Praag den strijd nog steeds voort.

Gisteren werden nog herhaalde aanvallen met bommenwerpers uitgevoerd op het radio-station der partisanen en belangrijke gebouwen in de stad.

De Duitschers gaan nog steeds voort, versterkingen te bouwen.

Vluchtelingen, die vanuit Praag de Amerikaansche linies bij Pilsen bereikt hebben, vertellen, dat de Duitschers nog voortgaan, burgers uit de huizen te sleepen en neer te schieten.

Het 3e leger staat thans op een afstand van 25 km. van Praag en bezette gisteren Beroun. Er werden gisteren 40.000 gevangenen binnengebracht.

Aan de Duitsche troepen in Praag is bekend gemaakt, dat zij zich, door den strijd voort te zetten na de capitulatie buiten den wet plaatsen en als guerilla-strijders zullen behandeld worden.

Per radio richtte gisteren burgemeester Senckel zich tot de patriotten in de stad.

Senckel was burgemeester van Praag en werd in 1939 door de Duitschers in Buchenwalde opgesloten, waaruit hij thans werd bevrijd.

Alle gevangenen in Dachau moesten vermoord worden

Dagorder van Himmler

In handen van de geallieerden is een dagorder van Himmler, gedateerd 14 April 1945.

Daarin werd gezegd, dat geen gevangene van het beruchte concentratiekamp te Dachau levend in handen der geallieerden mocht vallen.

Deze dagorder bevindt zich in handen van Generaal Patch.

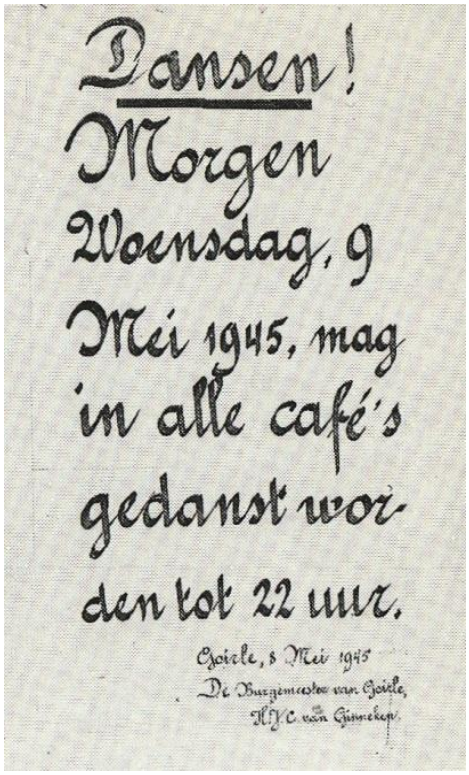

Dansen!
Morgen Woensdag, 9 Mei 1945, mag in alle café's gedanst worden tot 22 uur.
Goirle, 8 Mei 1945
De Burgemeester van Goirle,
H. J. C. van Gimnekop.

De maanden rondom de algehele capitulatie waren een groot feest .

Er waren overal openluchtbals ("Bal Champêtres" genaamd) , feesten , kermissen etc.

Er mocht in Goirle op een bepaalde avond in alle cafés zelfs tot **<u>tot 10 uur 's-avonds (!)</u>** gedanst worden ! Wat een uitspatting ! !

Goirle , mei 1945 na 5 jaar weer kermis op het Oranjeplein

Mijn moeder had een vriendin in Vught , Anna van Croonenburg , die vroeger ook in Goirle gewoond had , en waar we nog al eens naar toe gingen en zij naar ons. Hun dochter Jo en oudste zoon Rien waren ongeveer van mijn leeftijd. Ik ging er in die tijd ook wel eens alleen voor een paar dagen naar toe . We hebben met hen en hun vrienden heel wat af gefeest . Ook daar waren regelmatig "Bal Champêtres", allemaal in het kader van de bevrijdingsfeesten. Na 5 jaar bezetting en beknotting van van alles wist je niet waar je was , dat alles weer mocht ; dat je **vrij** was en niet meer bang hoefde te zijn.

Ook Tilburg , waar we uiteraard nog al eens kwamen , stond bol van de feesten:

COURANT

AL BRABANT

ZOO VIERDE TILBURG DE BEVRIJDING

Vreugde-uitbarsting zonder weerga

Brandende lantaarns en vreugde-vuur op Den Heuvel

Den dag van de bevrijding van Tilburg, den onvergetelijken 27sten October 1944 uitgezonderd, is er wel nooit het beeld van onze stad zóó snel veranderd als gisterenavond om 9 uur het geval was bij het bekend worden van het bericht over de capitulatie der Duitsche troepen in Nederland.

Ineens vlogen ze open, de deuren van de huizen en de menschen spoten als het ware naar buiten. Men liep juichend op elkander toe met gezichten zoo stralend als zielen in genade. Men feliciteerde, drukte twee handen te gelijk, zoende en omhelsde elkaar. Men liep weer naar binnen en opnieuw naar buiten. Kortom men wist niet precies wat men deed. Het was allemaal vreugde en nog eens vreugde, die om een uitweg zocht. Maar één ding was er, dat men in al de opwinding toch niet vergat. Dat was het uitsteken van de vlag. Dat dierbare rood-wit-blauw, dat jaren zorgvuldig in de kasten verborgen had gelegen doch sinds 27 October weer zijn nieuwe triomfen viert. En daar kwam nog het even dierbare oranje bij.

In een minimum van tijd bleken de straten herschapen in een zee van vlaggen.

Reeds direct na het bekend wor-

een auto rond, waarop een jeugdige vendelaar, hartstochtelijk met een groote rood-wit-blauw vlag zwaaide en maar niet uitgezwaaid scheen te kunnen komen. Uit een andere auto stak een Tommy een uitdagende flesch cognac uit de cabine naar buiten Bij het zickenhuis was het enthousiasme van de verpleegsters zoo groot, dat allen door de magische kracht der bevrijding gedreven — als bij afspraak — naar buiten stroomden en arm in arm hun vreugde op de straat uithosten.

In het centrum der stad werd het inmiddels alsmaar drukker en drukker zoodat er tenslotte in de Heuvelstraat nauwelijks nog doorkomen aan was. De zakenmenschen probeerden de verlichting van hun etalages eens even. Ja, ze functionneerden nog magnifiek! 't Was een schouwspel, dat ons ineens weer terugplaatste in de vreedzame dagen van vijf jaar geleden. Maar lang mocht dit natuurlijk niet duren want dat zou gauw een overbelaste centrale beteekent hebben, wat in ieder geval voorkomen moest worden.

Weer lampen

Maar iets extra's scheen het toch wel te kunnen lijden want de Gemeentelijke Lichtbedrijven verleenden op verrassende wijze assistentie in de illuminatie door het ontsteken van eenige booglampen van de stadsverlichting, die sinds jaren op non-activiteit gestaan hebxen. En waarachtig.

Maar er waren toch nog wel enkele beperkingen : zo bleef bv. de rantsoenering van bepaalde artikelen nog vele jaren gehandhaafd. Het laatste artikel , koffie , was zelfs pas in 1952 (!) zonder bon verkrijgbaar. De wederopbouw kwam wat moeizaam op gang en de uitreis naar het buitenland was nog even niet geheel vrij. Zo moest mijn vader voor zijn werkgever af en toe eens naar garenleveranciers in België om garen in te kopen . In het begin van 1945 moest hij daarvoor nog een speciale vergunning van het “Militaire Gezag” hebben :

Hiervoor verstrekt 17-2-'45 fr. 300.-

MILITAIR GEZAG

GRENSWACHT NEDERLAND

Afdeeling: GRENSBEWAKING

GRENSVAK VII EINDHOVEN 13 Febr. 1945.

No. G 587 meermalige reis.

BEWIJS VAN VERLEENDEN UITGANG NAAR BELGIË

De Commandant van Grensvak VII te Eindhoven, verleent hierbij · op grond van het bepaalde in de Verordening GRENSBEWAKING d.d. 12 September 1944 No. 26 -

aan: van Dun, P.H.J.

wonende te: Goirle, Kloosterstr. 7.

geboren: 3-3-93. te Goirle.

Persoonsbewijs No. G 26/000855.

UITGANG NAAR BELGIË

om zich naar Brussel e.a. te begeven.
voor zaken.

Heenreis op: 13 Februari 1945. (eerste)

Terugreis op: 12 Maart 1945 (laatste)

HEENREIS: Doorlaatpost van uitgang: Goirle en Poppel / binnenkomst: ----

TERUGREIS: Doorlaatpost van terugkeer: idem / binnenkomst: ------

GL GRENSVAK VII DISTRICT 13

Voor de ~~Militaire Commissaris voor de Repatriëering en~~ Commandant der Grenswacht in Vak VII
De Inspecteur,

Wordt van deze vergunning GEEN gebruik gemaakt, dan behoort deze ten spoedigste op mijn bureau te worden ingeleverd.

Dit bewijs van verleenden uitgang, moet aan den doorlaatpost van uitgang, terugkeer, (laatste) binnenkomst, ter intrekking worden aangeboden.

Druk P. v. Lieshout, Eindhoven

Maar dit waren beperkingen waar we niet meer wakker van lagen . De oorlog was voorbij en geleidelijk aan kwam alles toch weer op zijn pootjes terecht . **We waren weer vrij !** Dat was het belangrijkste !

Maar toch heeft het nog vele jaren geduurd voor dat alles weer een beetje normaal was :

de hele industrie , de voedselvoorziening , maar ook bv. de bouw (er was zeer veel verwoest) moest weer helemaal op gang gebracht worden en dat heeft jaren van intensieve inzet van iedereen gekost. Het is dus niet goed te pruimen dat het de Nederlanders , die ons land weer helemaal opgebouwd hebben , waardoor de latere generaties in welvaart konden leven , af en toe bijna kwalijk genomen wordt dat zij het nu goed hebben en graag zo veel mogelijk van het leven willen genieten.

En dan ten slotte nog dit :

Er wordt wel eens gezegd : “nood leert bidden” , nou dat hebben we in de oorlog pas goed ervaren.

Een gevolg hiervan was onder andere dat de omwonenden van de Kerk van Maria Boodschap in Goirle in hun angst beloofden na de oorlog een Mariakapel te zullen bouwen als de parochie van ernstig oorlogsgeweld gespaard zou blijven. Deze kapel is er ook gekomen en staat bij het Mill-Hill-College aan de Venneweg.

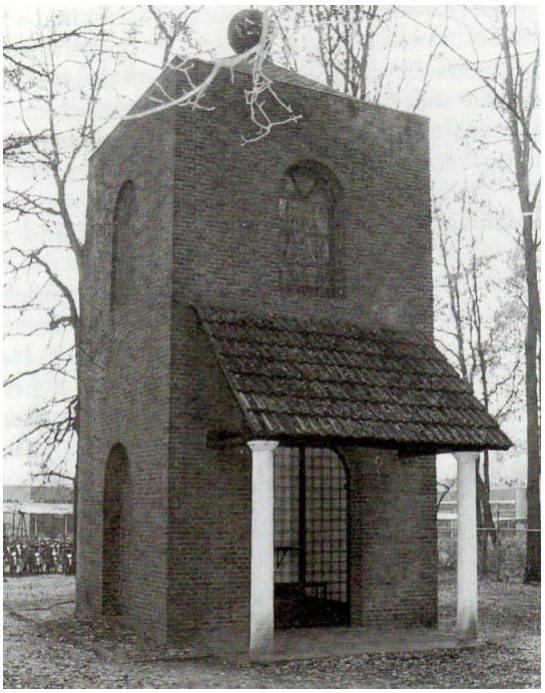

Een gelijkwaardige belofte deden de omwonenden van het Oranjeplein. Zij lieten de kunstenaar Lucas van Hoek een Mariabeeld vervaardigen dat oorspronkelijk op het Oranjeplein stond maar later verhuisd is naar een locatie naast het Gemeentehuis.

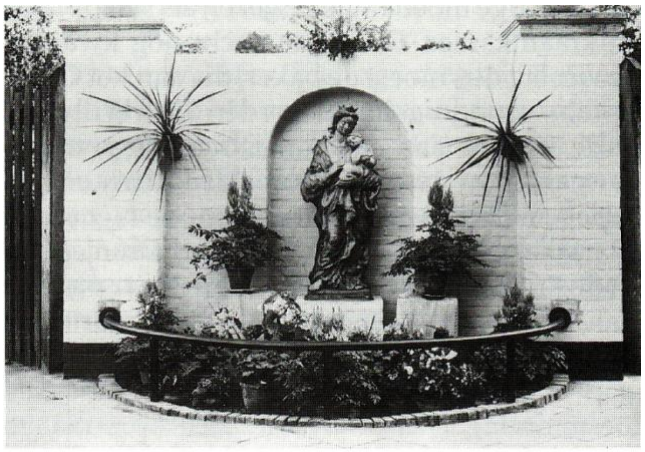

Mariakapel in zijn oorspronkelijke vorm op het Oranje-plein.

Nadat er , zoals boven gezegd , een aantal moeilijke jaren volgden van wederopbouw , maar ook van gewenning aan het leven als vrije mensen zonder angsten en spanningen veranderde geleidelijk aan de hele maatschappij en niet altijd even positief : normen en waarden vervlakten of verwaterden . Wel positief was dat er een technologische revolutie op gang kwam die zijn weerga niet kende : de luchtvaart breidde zich enorm uit , de TV ontwikkelde zich , er kwamen steeds meer auto’s totdat ook de computer met haar ongekende mogelijkheden zijn intrede deed zodat het leven van vòòr de oorlog in zijn geheel niet meer te vergelijken is met het leven zoals we dat nu kennen. Ondanks dat we als echte Hollanders geleidelijk aan weer begonnen zijn met mopperen en te zeuren belandden we toch in een enorme welvaart !

Maar de enorme saamhorigheid van de gewone burgers die er in de oorlogstijd bestond, zullen we helaas wel nooit meer zo intens ervaren ! Welvaart heeft ook zijn nadelen .